

Portrettet:
Presten fra Jæren

SIDE 4

KAOSPILOTENE
– radikal pedagogikk

SIDE 16

FOLKEHØGSKOLEN

#2 – 2011 – ÅRGANG 107

Kastet ferdig- maten på dør

På Vefsn folkehøgskole
i Mosjøen har de sagt
ha det til frossenmat
og halvfabrikata. SIDE 14

FOLKEHØGSKOLEN

UTGITT AV NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Redaktører:
Øyvind Krabberød
ok@folkehogskole.no
mob. 986 27 439
Marte Fougner Hjort
marte@folkehogskole.no
mob. 928 26 021

Send ros og ris til:
redaktor@folkehogskole.no

Kommer ut med 5 nr. pr. år
Frist for innlevering av stoff: Den 15. i måneden før
utgivelse, som er 15. februar, april, juni, september
og november. Stoff meldes i god tid før deadline.

ISSN 0333-0206

Design: Skin Designstudio
Produksjon/trykk: Østfold trykkeri
Papir: Amber Graphic
Forsidefoto: Dorte Birch

Abonnement: 300 kr
Annonser: 1/4-side: 2.100 kr,
1/2-side: 4.100 kr og helside: 8.000 kr

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 4743 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 8101.34.46466

nf@folkehogskole.no
www.folkehogskolene.net/nf
www.frilyntfolkehogskole.no

Leder: Lars Sigve Meling
4352 Kleppe
lars.sigve@folkehogskole.no
Tlf.: 920 29 537

Nestleder: Erika Alnæs
Hardanger folkehøgskule
5781 Lofthus

Styremedlem: Turid S. Haaland
Vefsn folkehøgskole
8665 Mosjøen

Styremedlem: Britt Soot
Follo folkehøgskole
1540 Vestby

Styremedlem: Tore Haltli
Sund folkehøgskole
7670 Inderøy

1. varamedlem: Marit Nordholmen
Skogn folkehøgskole
7620 Skogn

Daglig leder: Knut Simble
knut@folkehogskole.no
Tlf.: 69 14 44 63
97 42 89 79

INFORMASJONSKONTORET FOR FOLKEHØGSKOLEN
Øvre Vollgate 13, PB 420 Sentrum, 0103 Oslo
Tlf.: 22 47 43 00
Fax: 22 47 43 01
Bankgiro: 1609.13.12135
if@folkehogskole.no

Daglig leder: Dorte Birch
dorte@folkehogskole.no

Hva skjer i Danmark? – leder	3
Portrettet – Lars Sigve Meling	4
Ny folkehøgskolebok	8
Hva betyr folkehøgskolepedagogikk for deg?	10
Fra Danmark. Politisk dannelse	11
Vefsn. Kastet ferdigmaten på dør	14
Kaospilotene – radikal pedagogikk	16
Identitet og folkehøgskoler	20
Pedagogisk metode	22
Skråblikk. Irritasjonens rus, Erika Alnæs	25
Kunst – Dan Colen	26
Landet rundt	27
Elevblogg	28
Bøker. Garborg	30
Debatt. Et nytt utdanningsparadigme?	32
Debatt. Realfagenes plass i folkehøgskolen	33
Oppsiktsvekkende Unge venstre vedtak	35
Nyklekte oljevernarbeidere ved Lofoten folkehøgskole	37
NF-siden	38
IF-siden	39
IU-siden	40
PUF. Folkemøte på Sund	41
Folkehøgskolerådet	42
Baksiden – Lars Sigve Meling	44

Hva skjer i Danmark?

Hva skjer i Danmark? Jeg kjenner ikke lenger igjen det liberale og smilende grannefolket i sør. Det går fra det ene sjokket til det andre. Det gamle højskole-partiet Venstre har hatt styringen i mange år, med god støtte fra Dansk Folkeparti, som mange vil betegne som ultranasjonale.

Mars ble en het måned i dansk politikk. På kvinnedagen 8. mars ble kirke og integreringsminister Birthe Rønn Hornbech (V) sparket fra regjeringen (under-visningsministeren trakk seg etter ønske, begge erstattet av menn). Fra 2004 til 2010 har Integrasjonsministeriet behandlet saker om statsborgerskap til statsløse unge, i strid med to FN-konvensjoner. I perioden er det gitt ulovlig avslag på statsborgerskap. Det er blant annet avdekket at 36 statsløse palestinere urettmessig ble nektet opphold. Dette innrømmer ministeren å ha kjent til uten å ha løftet en fin-ger. Det var avisen Information som avslørte denne saken. Regjeringen har i følge nyhetsbyrået Ritzau strammet inn innvandringspolitikken 18 ganger siden 2001.

Statsminister Lars Løkke Rasmussen (V) har utnevnt utviklingsminister Søren Pind, også fra Venstre, til ny integrasjonsminister. Denne ministeren har kommet med flere kontroversielle uttalelser om integrasjon de siste årene: «Jeg gider ikke høre mere snak om integration. Fri mig for det – det rigtige ord må være assimilation. Der er så rigelig kulturer, folk kan drage andensteds hen og dyrke, hvis det er det, de har lyst til» skrev Søren Pind, hvor han manet til kamp mot multikulturismen. Den nye ministeren har også forsvart Hells Angels’ oppfattelse av innvandrere. I et manifest beskriver Jønke Hells Angels’ kamp mot innvandrerbandene og deres «sjakaler», som blant annet defineres som folk, som hovedsakelig er arabere, som terroriserer barn og ungdom, angriper eldre i flokk og generelt opptrer aggressivt i trafikken. Pind kalte senere dette manifestet på sin blogg for «djævelsk velskrevet».

Opposisjonspolitikeren Manu Sareen fra Det Radikale Venstre har kalt den tirsdagen «en sort dag» for dansk integreringspolitikk. Den danske forfatteren Carsten Jensen har vært én av ikke alt for mange tydelige stemmer mot utviklingen i Danmark. Da han mottok Olof Palme-prisen i 2009 var det ikke kommentarer i danske aviser på en uke. Da det kom var det i mange aviser anklage mot Jensen, som de mente hadde sviktet og tråkket på det danske ved å kritisere blant annet integreringspolitikken i Danmark.

55 danske højskolerektorer protesterte i et felles innlegg sent i 2010 mot den nye utlendingsavtalen i Danmark. Det er en avtale som vil gripe voldsomt inn i dansk likeverdighets- og frihetstradisjon i følge rektorene. I dette nye poengsystemet er nytteverdi og vekting på penger, utdanning og adresse avgjørende for om utlendi-nger skal få bli i Danmark, eller om du som dansk får gifte deg med en utlending.

Det var veldig positivt at om lag 70 prosent av rektorene på denne måten sa klart fra at de protesterte mot utlendingavtalen. Men det kom også fram stemmer i miljøet som mente at FFDs (Folkehøjskolernes Forening i Danmark) database var brukt i formidlingen, og at folkehøgskoleforeningen med dette tok politisk stilling.

Jeg håper virkelig at dansk højskole fortsetter med å heve stemmen i det offentlige rom – mot en skremmende utvikling. Vi snakker ikke om for eller mot EU her, vi snakker om det som folkehøgskolen bygger på – nemlig åpenhet, toleranse, mangfold, tillit og ansvar. Dette er ikke snakk om politikk, men helt avgjørende livsholdninger som folkehøgskolen bygger på.

Vi skal også passe våre egne saker her på berget, i norsk folkehøgskole, så vi ikke sovner i timen. Vi kan og vil ikke se en utvikling som erstatter toleranse og storsinn med fremmedfrykt og hat. Dette handler om menneskesyn. Vår stemme skal høres!

ØYVIND KRABBERØD

HSH og folkehøgskolene

For en del år siden ble det klart at folkehøgskolene trengte å melde seg inn i en arbeidsgiverorganisasjon. Den gang var APO et reelt alternativ. Et tjuetalls skoler meldte seg inn i denne organisasjonen. Senere gikk denne inn i HSH Handels- og service-næringenes hovedorganisasjon. De hadde en egen avdeling, HUK-om-rådet, som tok seg av helse, utdan-ning og kulturinstitusjonene. NF så det meget tjenelig at skolene organi-serte seg og anbefalte i sin tid alle skolene å organisere seg i HSH, som da allerede hadde mange av våre skoler som medlemmer.

Alternativet til HSH var KS-bedrift

I dag er de fylkeseide/kommunalt eide folkehøgskolene i KS (Kommunenenes Sentralforbund) mens alle andre står i HSH. Dette kan på sikt føre til ulike særavtaler for lærere i fylkes- og privateide skoler. Dette er en uheldig utvikling. KS har i dag ansvar for over 90% av skolesektoren. De kan skole og skolepolitikk og har bred erfaring med forhandlinger på dette området. Er det en tanke at noen av de privat-eide skolene tok kontakt med KS-bedrift og undersøkte hvilke vilkår de kan tilby. Det hadde vært utrolig bra om alle skolene var medlem i en og samme arbeidsgiverorganisasjon, det ville sikre like avtaler for alle lærerne i folkehøgskolen.

LARS SIGVE MELING
LEDER I NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Presten fra Jæren

Folkehøgskolen ble livet for bakersønnen fra Madla, det lå ikke i kortene. NF-lederen som gikk av etter landsmøtet i april elsker å tale. Vi lurar på hvilken talerstol «presten» Lars Sigve Meling nå skal innta?

TEKST OG FOTO: ØYVIND KRABBERØD

Det gnistrer i denne mannens øyne, det være seg hellig vrede eller inspirasjonen fra en god kommentar. Vi inntar lunsj med østens smaker, skader ikke med litt internasjonal atmosfære for den bereiste mannen fra Sør-Vestlandet.

Lars Sigve Meling (62) gikk av som leder i Norsk Folkehøgskolelag (NF) etter landsmøtet på Ringeby i april. Etter et helt liv i skoleslaget og seks år som leder i NF pensjonerer han seg, men vi har liten tro på at mannen setter seg uvirksom ned.

Han vokste opp i et bondesamfunn på Madla utenfor Stavanger.

– Vi som kom fra landet måtte ha bedre karakterer for å komme inn på gymnaset i byen, det var bare tre fra min klasse i grunnskolen som begynte der.

Moren var lærer og faren drev bakeri med butikk.

– Far hadde dårlig helse. Jeg måtte skulke skolen en del for å få brødet ut. I feriene var det nattarbeid med baking. Far sa: «dere skal slippe å ta over», han var over 50 år før han tok sin første ferie.

Folkehøgskole motarbeidet

Han forteller at han kjedet seg veldig i gymnaset med gamle lærere – det ble dårlige karakterer.

– Universitetet eller folkehøgskole var alternativet etter endt artium. Men folkehøgskole ble motarbeidet av lærere, foreldre og meg selv. Britt fra russetida skulle på Ringerike folkehøgskole, jeg var forelsket og søkte – hun visste ingenting.

Men det var Sissel han fant der og som han er gift med.

– Jeg ble motivert på folkehøgskolen. Det ble lærerjobb og så lærerskole på Notodden, med topp engasjement. Han ble miljøopptatt – Fremtiden i vår hender og grønn bølge fikk energien.

Til Jæren folkehøgskole kom unge Meling i 1974.

– Det var fullstendig kaos, 25 av 50 elever hadde brukt stoff. Det har ikke vært lett å bli kvitt et slikt stempel i lokalmiljøet.

Det tok ikke lang tid før han ble interessert i folkehøgskolens ideologi og i Grundtvigs tankegods. Han forteller om lange samtaler med Olav Akerli, mens de

andre satt i baren, og om Olav Klonteig som lærte ham essensen hos Grundtvig

– Vi har allerede noe i oss som det er vår oppgave å kaste lys over. Opplysningsfilosofien vil gi oss kunnskap, Grundtvig vil nære det som allerede er der. Jeg har også vært inspirert av Montessorri- og Sommerhill-pedagogikken – og Paulo Freires frigjøringspedagogikk.

Nå gløder det karakteristisk rødt i ansiktet til mannen, øynene gnistrer engasjert – og en smule vrede av samme sort.

– Vi må sloss for friheten. Vi må møte elevene uten å ha et mål med samtalene som bare er preget av egne verdier. Da tar vi fra elevene det de selv har og det blir feil. Jeg vil påstå at det er dynamikken med elevene som har utviklet Jæren folkehøgskule – elevene tenker nye tanker.

Men Lars Sigve understreker at han ikke alltid har levd opp til disse idealene. Da det led mot jul et skoleår gikk en av elevene bort til vaktmesteren og spurte: «Er Lars Sigve prest?».

Men han er interessert i mer enn ideologi. Lars Sigve elsker tall og satt 20 år i Økonomiutvalget i norsk folkehøgskole.

NF-lederen

– Hva er du mest fornøyd med å ha fått være med på som NF-leder?

– Jeg er veldig glad for den økte anerkjennelsen skoleslaget har fått. Seriositeten har gradvis blitt bedre. Det er nå mer status å gå på folkehøgskole. Vi har også lyktes med å demme opp for lånt kompetanse. Forskningsrapporten var sentral, selv om det metodiske der kunne vært bedre. Tenketanken var viktig for oss, kanskje mer enn utad. Jeg er også veldig glad for at vi fikk liv i dannelsesdebatten.

Meling understreker også at det har vært viktig å få til et godt samarbeid med kristen folkehøgskole. Han er glad for at de fikk til samlokalisering av grenene i folkehøgskolen.

– Da jeg startet opp i 2005 lå den ballen død, jeg tror nok mitt bidrag her var positivt, sier den joviale mannen.

Rektoren

Da Meling tok over som rektor på Jæren folkehøgskule i 1980 var skolen nærmest et konkursbo – det var 800 000 kroner i akkumulert underskudd. Første høsten var det ikke penger til lønn og skatt. Den unge besluttssomme rektoren satt da kursen mot hovedstaden med tiggerstaven. Etter møte med Tilsynsmannen for folkehøgskolen hadde han fått 250 000 kroner i lån. Refinansiering fikk han til og fem nye linjer ble lansert. I 1983 var økonomien i balanse.

– Ja jeg har lagt ned mye energi i dette prosjektet, innrømmer NF-lederen.

Lars Sigve har lang fartstid på Jæren folkehøgskule, men han har vært flink til å skaffe seg andre impulser

gjennom studier, permisjoner og utenlandsoppdrag. Hans internasjonale interesse har ført ham ut i forskjelling hjelpearbeid. Han var FN-observatør under Serbia/Bosnia-krigen i 1995, var i Makedonia under Kosovokrigen i 1998 og jobbet med skoler i en flyktningleir. Samme år arbeidet han i Kosovo for Flyktninghjelpen i Mitrovica – der jobbet han med distribusjon av mat. I 2001 var han i Peshawar i Pakistan, da krigen i Afghanistan brøt løs.

– Jeg reiser gjerne ut igjen. Jeg har brukt dette engasjementet og opplevelsene fra disse oppdragene mye i undervisningen og i møte med elever.

Sjefen holdt i alle år som rektor ukentlige foredrag og hadde morgensamling hver fredag. Da han reiste til Pakistan i 2001 ble det spørsmål om hvem som skulle ta morgensamlingene.

– Da sendte jeg dem rapporter fra Pakistan (og sanger) om arbeidet og krigen i Afghanistan – og flyktningarbeidet. Elevene kunne alt, de gikk i protesttog. Da fikk jeg problemer med skolens styre, de likte ikke dette engasjementet.

NF-lederen har aldri lagt skjul på sitt ståsted i folkehøgskolen – elevene kommer først. Han elsker å være med de unge.

– Men det kan også være mange drittsekker blant elevene. I grupper kan noen være asosiale, men på to-mannshånd har jeg aldri opplevd noe negativt. Jeg tror jeg kan skape tillit. Jeg har fått blomster av elever som har blitt utvist. Jeg har hele tiden vært opptatt av dialog. Alle som kommer til skolen vet forskjell på rett og galt, det er ikke min oppgave å moralisere, men hjelpe til, smiler han.

Vindmøller

Vi kan ikke gjøre et intervju med mannen fra Jæren uten å snakke om vindmøller.

– Da jeg ble rektor inviterte jeg meg selv til 15 danske folkehøgskoler for å lære. Tre av højskolene hadde egen mølle. Jeg tenkte HALLO, det er ingen vindmøller i Norge – det var i 1985. I første omgang ble det for dyrt, men da kom det en danske til oss og jobbet gratis ett år.

«Vi må sloss for friheten. Vi må møte elevene uten å ha et mål med samtalene som bare er preget av egne verdier, da tar vi fra elevene det de selv har, og det blir feil»

Produsenten Vestasi Danmark ga så et tilbud så de kunne kjøpe egen vindmølle til folkehøgskolen for 320.000 kroner. Den sto ferdig til produksjon i 1988 og kunne levere 120.000 kWh i året – det var den tredje i Norge. Men idealismen og idyllen ble kortvarig. En måned etter start begynte problemene med naboene – noen mente den var farlig og at den ga for mye støy. Men nå fnyser møllemannen – det dreide seg om 40-43 desibel, nesten ingenting.

Så sto lensmannen på døra med skriv fra namsmannen «Stopp vindmøllen øyeblikkelig!». Saken gikk gjennom rettssystemet – helt til Høyesterett. Skolen vant i lagmannsretten, men det ble anket. Det endte med et slags forlik. Mølla stenges om natten i perioden 1. oktober til 1. april. Om sommeren stenges den fullstendig. Den produserer nå om lag 55.000 kwh i året. Totalt har prosjektet, inkludert en halv million i saksomkostninger, kostet over en million kroner.

– Men siden vi fikk mølla har vi hatt full skole! En journalist mente at det hadde vært en økonomisk drøm. Hele fylket kjente nå skolen, det ble startet grønn linje, og det ble en slags logo – også for kommunen. Men det har ikke vært lett å gå gjennom dette med naboer av skolen, innrømmer han.

«Universitetet eller folkehøgskole var alternativet etter endt artium. Men folkehøgskole ble motarbeidet av lærere, foreldre og meg selv»

Religion

– Hva er forholdet ditt til religion – du bor jo i et område preget av dyp pietisme?

– En del av kristendommen fikser jeg ikke, for eksempel arvesynden. Men jeg er nok en slags religiøs person. Jeg er veldig rituell, liker kirkerom og gudstjeneste julaften. Jeg liker tradisjoner – også på folkehøgskolen.

– Men min tilnærming til kristendommen ligner vel Jacob Jervell sin liberale tolkning. Jeg har nok et guds-begrep, men jeg ber ikke og tror ikke på et liv etter døden – jeg tror mer på kraften i skaperverket.

Lars Sigve har vært en trofast sliter som korsanger, her har det blitt en hel del religiøse sanger.

– Jeg har aldri hatt problemer med å synge salmer. Det er ikke nødvendig å mene alt jeg synger, slår nestoren fast.

Og vi kan bekrefte at denne folkehøgskolemannen ikke ser for seg skoleslaget uten sang. Enten det er morgen-samling eller styremøter hører sangen med!

Nye oppdrag?

– Har du noen andre interesser utover folkehøgskole og internasjonalt arbeid – og vindmøller da?

– Jeg leser masse – hele tiden, gjerne historiske romaner. Jeg er mye ute i naturen, turer alene. På Jær-strendene går jeg minst en gang i uken tror jeg. På hytta går det i fuglemating – har hatt 32 ulike arter på fugle-brettet eller rundt de mange forautomatene.

Lars Sigve liker også å skrive. Dagbøker har det blitt fra alle oppdrag i utlandet, og han skriver dikt. Og vi kan understreke at han er over gjennomsnittet interessert i barnebarna sine.

– Hva trigger deg ved barn?

– Det er flott at de liker å være sammen med meg.

Historiene til bestefar sitter da løst.

Jærbuen liker å bli sett, men han understreker også at han må ha tid til å være alene.

– Men det er problematisk om jeg blir borte i sosiale sammenhenger, det har jeg fra bestefar. Han vurderte kvaliteten på samvær i hvorvidt han kom til orde.

NF-lederen tenker, kaster et blikk på Nasjonalteatret og livet utenfor – nyter åpenbart maten.

Hva skal så denne engasjerte mannen gjøre nå, han som elsker å tale og ha en talerstol?

– Jeg har ikke lyst til å låse meg, jeg vil se hva som åpner seg.

Dette låter nesten religiøst.

– Jeg håper at jeg kan holde kontakten med Jæren og folkehøgskolen.

Lars Sigve står fremdeles i beredskapsstyrken, og har lyst på nye oppdrag i utlendighet, men saken må bearbeides på hjemmefronten, understreker han.

Vi takker for innsatsen og ønsker lykke på reisen videre!

Folkets skole

AV BÅRD VEGAR SOLHJELL,
NESTLEIAR I SV OG TIDLEGARE
KUNNSKAPSMINISTER

«Det var det året eg vart vaksen», seier mange om sitt år på folkehøgskule. Kanskje det første året borte frå foreldra, det første året på eigen hand med opplevinga av «vaksen» fridom – eit år å modnast på.

Når ein diskuterer utdanningsspørsmål og kunnskapspolitikk er det lett å dreie perspektivet mot det samfunnsnyttige, mot framtidens behov for arbeidskraft eller korleis utdanningstilbodet vi gjer dei unge best kan tilpassast dette. Det er lett å bli instrumentell i desse spørsmåla, og av og til er det også naudsynt. Det som går føre seg på dei kristne og frilynte folkehøgskulene rundt om i landet, minner oss difor om noko grunnleggande viktig. Eigenverdien i læring: Om korleis motivasjon, glede over å vere i utvikling og det å modnast menneskeleg og sosialt kjem først. Folkehøgskulane er nyttige, men ikkje instrumentelle. Dei let ungdom utforske sitt talent, i staden for å fortelje dei kva dei må ha talent for.

Den greske filosofen Sokrates skal ha sagt at «utdanning er ikke å fylle et beger, men å tenne en flamme». Då er folkehøgskulen ein lighter. Den frie læringsarenaen basert på felles søken etter innsikt og forståing er frigjerande. Eg kjenner mange døme på korleis folk på folkehøgskulen har funne sin veg i livet. Dei har opplevd meistring og prøvd ut læring på ein levande og deltakande måte. Dei har teke del i ei dannelsesreise saman med andre, som samstundes har prega og utvikla dei sjølv.

Klar for verden

For vi skal ikkje redusere menneske til berre å være potensiell arbeidskraft. Vi kan ikkje måle verdi etter prestasjonar nedteikna på eit eksamenspapir. På same vis er det viktig at vi lærer at naturen er meir enn ein reiskap for produksjon. Folkehøgskulane lærer unge menneske å utvikle respekt for naturen, og å bruke og kjenne naturmangfaldet. Vi er alle avhengige av naturen rundt oss og naturen er avhengig av at vi tek vare på rikdommen og haustar av den. Mennesket er meir enn berre skruer og muttarar i ei samfunnsmaskin, og nett det perspektivet ligg i kjernen av folkehøgskulane si verksemd. Eg trur det er difor så mange opplever at det året dei fekk på folkehøgskule har betydd noko for dei gjennom

heile livet. Kven veit, Atle Antonsen ville kanskje blitt sakshandsamar eller ingeniør uten sitt år på Romerike? I ein artikkel kan vi lese dette: Konfirmantonsen forlot byen, etter suksess med russerevyen. Han var også russeformann, og formann i hele verden. Antonsens verden. Superstjernen forlot sin verden på Lillehammer i 1988, og gikk ett år på Romerike Folkehøgskole. Jeg kom til et kaos. 90 likemenn, alle konger i sin egen lille verden. Det tok tid før alt gikk seg til, før vi fant våre posisjoner. Vi lærte mye om oss selv. Antonsen gjorde seg ferdig med året på Romerike, og var klar for verden. Han gikk rett inn på Oslo Nye Teater i rollen som røver i Ronja Røverdatter.

Stortinget er fullt av representantar med eit år på folkehøgskule. Kanskje har mange av Stortingets grupperomdiskusjonar og kampar om formuleringar og merknadar, rot i nokre seine kveldar på eit skuleinternat. Folkehøgskulane får ta sin del av skulda for at dei har lært folk å diskutere og «krangle» godt for sine sanningar. Det er viktig for demokratiet.

Eg høyrer stadig mine politiske meiningsmotstandarar hevde at meir press på prestasjonar, meir konkurranse og meir bruk av karakterar for dei yngste elevane er medisinen for eit betre læringsutbytte. Folkehøgskulane er eit levande bevis på det motsette. Utanfor PISA si rekkevidde gjer mange elevar sine største kvantesprang både fagleg og sosialt på norske folkehøgskular. I vid forstand er Folkehøgskulerørsla også politisk. Det høyrer kanskje rart ut, men det meiner eg den er nøydd til å vere, sidan den har mennesket og menneskelivet som emne.

Arena for vennskap

For, sjølv om vi er metta med informasjon og lever med TV-bilete frå alle kontinent, og sjølv om vi kjenner til konfliktområde og vanskelege livstilhøve, finst det ikkje noko som verkar sterkare enn det som involverer oss direkte gjennom vennskap. Det å leve og jobbe saman, og bygge vennsksrelasjonar der ulike erfaringshorisontar møtest, er kanskje den mest effektive måten å utvikle sosialt engasjement og solidaritetskjensle på.

På folkehøgskulen er alle på like fot. Skuleslaget står for allmenndanning og folkeopplysning og pedagogisk fridom. Folkehøgskulane sikrar breidde og mangfald, og bidrar til at fleire stemmer høyrer i det offentlege rom.

At dette unike skuleslaget no får ei eiga bok som kastar lys på det verdifulle bidraget folkehøgskulen gjer, er riktig og viktig. Eg trur heile skule-Noreg har mykje å lære av det.

Nestleder i SV og tidligere kunnskapsminister Bård Vegard Solhjell har skrevet forordet til boka Med livet som pensum, dannning og læringsprosesser i folkehøgskolen. Boka gis ut på CappelenDamm. Vi trykker teksten som en smakebit på boka.

Med livet som pensum

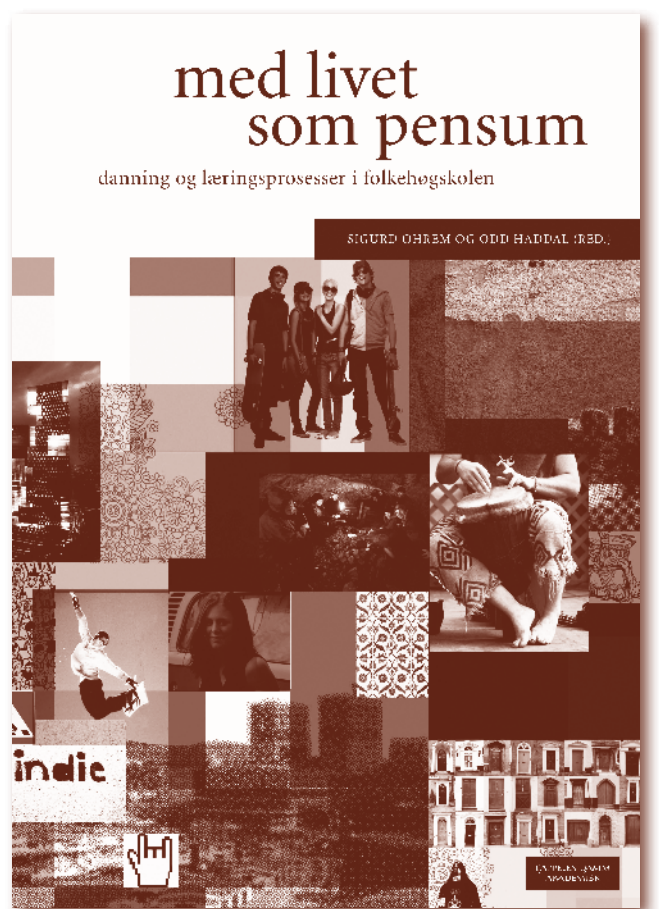
Vi har sakset fra bokas innledning hvor redaktørene, Sigurd Ohrem og Odd Haddal har ordet.

Skoleslaget må bli mer synlig for omverdenen, og dermed mer tydelig for seg selv, ikke minst faglig. Det uoppgagede reservoaret av taus kunnskap som folkehøgskolens arenaer besitter utgjør samtidig et potensiale for innovativ tenkning og forskningsbasert beskrivelse og refleksjon. Det at skoleslaget og undervisningen hovedsakelig er basert på muntlige og estetiske ressurser, betyr ikke at faglig utvikling er fraværende. Det er bare det at disse prosessene alt for ofte forblir enkeltstående, skjulte eller ureflekterte, og dermed ikke uten videre lar seg anvende som materiale og grunnlag for videre pedagogisk utviklingsarbeid og forskning.

Et av formålene med denne boka er å skape større bevissthet og refleksjon omkring folkehøyskolens egenart og rolle – både som pedagogisk arena, og i samfunnsbildet. Den henvender seg både til lærere, praktisk personale, tillitsvalgte og beslutningstakere i skolene. Men også utenfor folkehøgskolen, blant nytenkende pedagoger, veiledere og andre samfunnsengasjerte aktører bør det finnes stoff til både inspirasjon og ettertanke i denne bredt anlagte antologien. Folkehøgskolens tause kunnskap trenger en ny kontekst for å komme til orde, et rom utenfor læringsarenaens trygge og velprøvde sfære. I dette rommet, i den åpne bygningskroppen som denne boken omkranser, krever et mangfold av aktører å bli hørt i forsamlingen, i et flerstemt, men på ingen måte renstemt kor, hvor det halvskrevne partituret kun gir en foreløpig anvisning på hva som kan komme til å lyde.

Denne boken er delt i tre likeverdige deler, som til sammen er tenkt å utgjøre et hele. I første del presenteres, etter et kort forord og denne innledningen, fem lengre oversiktsartikler. Disse tar for seg folkehøgskolens pedagogikk, dens bakgrunn i folkeopplysningstradisjonen, samt dens humanistiske menneskesyn og dannelsesprogram. Det er også funnet plass til en nærmere redegjørelse for hva inndelingen i frilynte vs kristne skoler står for i dag, og den historiske bakgrunnen for delingen.

Annen del inneholder sju tematiske artikler, og byr på en serie med nærmere undersøkelser og refleksjoner rundt skoleslagets egenart og samfunnsmessige rolle. Her presenteres for første gang i bokform sosiologiske studier av både elevers og læreres utbytte og erfaringer fra kortere og lenge opphold på folkehøgskolearenaen, kombinert

Redaktørene Sigurd Ohrem t.v. og Odd Haddal i arbeid med omslaget av boka.

med ansatser til samfunnsvitenskapelige og mer filosofiske analyser. Artiklene tar opp et bredt spekter av tverrfaglige emner innfor bl.a. en sosialpedagogisk, kulturantropologisk og språkfilosofisk horisont. Flere av artiklene er basert på omfattende forskningsarbeid.

I bokens siste del presenteres en rekke pedagogiske utviklingsprosjekter, gjennomført i folkehøgskolen over de siste fem årene. Her deles erfaringer og kunnskap om veiledning, skoleutvikling og internasjonalt orienterte utviklingsprosjekter, med et praktisk pedagogisk sikte mål. Som vil framgå av lesningen av denne boken er forskjellen mellom frilynte og kristne skoler dag mindre enn noensinne. Noen ville, etter å ha lest de ulike tekstene, hvor et slikt skille virker påtatt og irrelevant, hevde at den er bortimot ikke-eksisterende. Beskrivelsene, som går på tvers av og er uavhengige av en slik inndeling, viser at dette i hvert fall gjelder de konkrete skolene som erfaringsarena. Mange vil nok hevde at tiden er inne for å vurdere et enda tettere forhold mellom kristen og frilynt folkehøgskole i tiden som kommer. Vi håper at denne boken, som tvers i gjennom er et samarbeidsprodukt, kan betraktes som et viktig tegn på at slike ideer er levedyktige i praksis, i hvert fall når det gjelder felles skriftlig formidling og refleksjon.

HVA BETYR FOLKEHØGSKOLE PEDAGOGIKK FOR DEG?

– Pedagogikk er læren om oppdragelse og undervisning. Det er merkelig å tenke på at dette begrepet, som i dagligtalen ofte reduseres til å handle om undervisningsteknikker, handler om både ferdighetslæring og hvordan man påvirker og former menneskers identitet. I tillegg handler pedagogikk også om hvordan vi får individer til å bli en del av et fellesskap.

Hvis pedagogikk er læren om oppdragelse og undervisning, så må folkehøgskolepedagogikk være læren om oppdragelse og undervisning i folkehøgskolen. Det er måten elevene sosialiseres inn i folkehøgskolens fellesskap på, hvordan personligheten utvikles og kunnskaper og ferdigheter tilegnes i løpet av et intenst år.

Vi skal ikke ta lett på folkehøgskolepedagogikken. Folkehøgskole er alvorlige saker, og pedagogikken må baseres i noen klare etiske standarder. Først og fremst må vi ta elevenes autonomi på alvor. Som alle andre mennesker har elevene mulighet, rett og plikt til å ta sine egne valg. Dette må pedagogikken ta høyde for.

Man skulle tro at dette var et uproblematisk kriterium i et moderne demokrati som Norge, men vi ser gang på gang at det er lett å krenke elevenes autonomi i små skolesamfunn. En annet viktig kriterium er kravet om mening. Fellesnevneren i det mylderet av aktiviteter som finner sted i folkehøgskolen, må være at vi driver med ting som er viktige; viktige for oss og viktige for elevene. Hvis ikke blir det vi driver med meningsløst, og hvorfor skal vi da gjøre det? Nok et krav som tilsynelatende er enkelt å oppfylle, men som allikevel er ualminnelig strengt i all sin enkelhet. Det krever at vi alltid klarer å svare på verdens vanskeligste spørsmål: Hvorfor?

Til slutt må jeg få si at det morsomste med folkehøgskolen er de fullstendig rabiante mulighetene som ligger i at det bare er vår egen og elevenes kreativitet som setter grenser for hva vi kan gjøre. Alt er mulig, og det er ikke lite bare det.

ØYVIND KRABBERØD

Højskoler svigtede Grundtvigs politiske arv

Højskolehistorie: Gennem højskolebevægelsens første 102 år fokuserede højskolerne på national kultur og kristen vækkelse, men ikke på Grundtvigs oprindelige ideal om politisk dannelse. Det aspekt kom først med, da Hal Koch i 1946 stiftede Krogerup Højskole.

AF JULIE HANSEN, KRISTELIGT DAGBLAD, DANMARK

*Konge-Haand og Folke-stemme;
begge stærke, begge fri,
De har havt i Danmark hjemme
Mange hundred Aar før vi.*

Sådan skrev præsten, salmedigteren og politiker N.F.S. Grundtvig (1783-1872) i digtet «Kongehaand og Folke-stemme» i 1839 som udtryk for sit politiske ideal. Et ideal, der var hovedårsagen til, at Grundtvig var fortalende for højskolerne – skolen for livet, der skulle sætte alle danskere i stand til at varetage nationens interesser.

For Grundtvig var det afgørende, at bønderne gennem højskolen lærte om danske kultur, for det ville skabe en fædrelandskærlighed, der holdt nationen samlet i et politisk fællesskab.

Men trods de stærke politiske undertoner i Grundtvigs motivation, var det ikke før i 1946, 102 år efter oprettelsen af den første højskole i Rødding, at ideen om en skole i medborgerskab blev indfriet ved Krogerup Højskoles start. Tidligere højskoler havde hovedsageligt fokuseret på nationalkulturen, men glemt det politiske element, mener editionsfilolog ved Grundtvig Centeret på Vartov i København Henrik Yde.

Utdanne i demokrati

«Grundtvigs højskole skulle kvalificere bønderne til at føre sig frem i samfundet, og den idé tages direkte op på Krogerup, der ville uddanne danske borgere i demokrati. Men ved stiftelsen af højskolen blev der skumlet i krogene hos grundtvigianerne, selvom de måske nærmere skulle have klappet i hænderne eller skammet sig over ikke selv at udfylde den rolle», siger han.

Krogerup Højskolevar altså ikke populær blandt de eksisterende grundtvigske højskoler ved sin stiftelse. Beskyldninger om, at den var en «kommunistrede», fæg om ørerne på stifteren og teologen Hal Koch (1904-1963). Og den skilte sig da også mærkbart ud fra mængden ved i efterkrigstidens Danmark at vende ryggen til det nationalkulturelle, der for Grundtvig havde været en vigtig del af medborgerskabstanken.

Alligevel er det ikke svært at finde forbindelsen fra Grundtvig til Hal Koch, mener Ove Korsgaard, professor ved Institut for Pædagogik på Danmarks Pædagogiske Universitetsskole og mangeårig forsker i højskolebevægelsen.

Kastet ferdig- maten på dør

På Vefsn folkehøgskole i Mosjøen har de sagt *ha det* til frossenmat og halvfabrikata. Det har kokken Kim Rune Thoresen sørget for. – Det handler om yrkesstolthet, sier han.

TEKST: MARTE FOUGNER HJORT, FOTO: DORTE BIRCH

– Jeg har ikke akkurat funnet opp kruttet, sier Kim Rune Thoresen (34) beskjedent til Folkehøgskolen, på telefon fra Mosjøen.

De siste fire årene har kokken på Vefsn folkehøgskole jobbet for å gi elevene et sunt og variert kosthold. Han er selv fra Mosjøen, og er glad for å jobbe på folkehøgskolen.

– Jeg har jobbet mange bra steder og lært mye av bra folk. Men etter hvert ble jeg lei av kvelds- og nattjobbingen i hotell- og restaurantbransjen. Å jobbe på folkehøgskolen lar seg lettere kombinere med familieliv, forteller han.

Planlegging

Kim Rune setter altså sin yrkesstolthet i å servere elevene noe annet enn frossen grønnsaksblanding og Kapteinens fylte rødspette. Han prøver å lage det meste selv, og bruke minst mulig industrimat.

– Det er ikke så mye som skal til, bare litt bedre planlegging. Om man hele tiden er noen dager i forkant, tar det ikke lenger tid å lage mat på denne måten, mener Kim Rune.

Han sier at han rett og slett har det morsommere på jobb når han lager maten fra grunnen av. Han bruker mye fisk og rent kjøtt, og lager en del tradisjonell husmannskost.

Kim Rune mener at 18–20-åringer er en utfordrende aldersgruppe å lage mat til.

– De har mange meninger om maten. Mange er skeptiske til en del av det vi serverer, men det er også noen som er vant til ordentlig mat hjemmefra, sier han, og fortsetter:

På Vefsn folkehøgskole lages maten med litt ekstra fantasi og innsats. Her kokk Kim Rune Thoresen.

– Mange er jo ikke vant til å spise fisk som ikke er innsausa i brokkolikrem og andre ting, så pizza er fortsatt mest populært blant elevene, sier Kim Rune. Og legger til at når de får det, er pizzaen hjemmelaget.

Gode råvarer og tydelige smaker

Kim Rune forteller at det også er viktig for kokkelærlingene de har på Vefsn at de lager maten fra grunnen av.

– Da lærer de håndtverket og kan ta det med seg ut i det virkelige arbeidslivet seinere, sier Kim Rune.

– Hva er din egen favorittmat?

– Jeg er veldig glad i fisk, og ellers er smaken min ganske sesongbetont. Jeg jakter selv, og er glad i både rype og hjort, sier han.

Han har flere kokkeidoler.

– Jeg liker både Hellstrøm og Bent Stiansen. Folk som bruker gode råvarer og tydelige smaker, sier Kim Rune.

– Hva er ditt beste råd til andre skoler som har lyst til å legge om kostholdet?

– Alt handler om planlegging og litt fantasi. Jeg prøver å lage litt spennende og annerledes garnityr til maten, og da blir elevene som regelnysgjerrige.

Sparer penger

Vefsn folkehøgskole har tjent gode penger på å ansette fagfolk på kjøkkenet.

– Det har kun vært positivt for oss å ansette kokker som kommer fra restaurantbransjen. De er gode fagfolk som kan utnytte råvarene og bruke opp rester, forteller Leif Klæbo, rektor på Vefsn folkehøgskole.

Han legger til at det første året Kim Rune jobbet som kokk på Vefsn sparte skolen ca. 250 000 kroner i året på å legge om driften.

– I tillegg driver vi catering og leier ut til diverse selskaper. Kokkene våre arrangerer også kokkekurs for privatpersoner, her på skolen.

Nå tjener skolen mellom tre og fem hundre tusen i året på catering og utleie.

– Og så er det bra for kokkene at de fortsatt får laget restaurantmat med jevne mellomrom, avslutter Klæbo.

«Å jobbe på folkehøgskolen lar seg lettere kombinere med familieliv»

Folkehøgskolen ba Kim Rune Thoresen dele et par av sine beste oppskrifter med leserne, les og bli inspirert:

STEKT SEI MED GRØNNSAKSGULASJ OG AIOLI

(Ca 10 stk)
Sei
4 løk
8 paprika (gjørne flere farger)
12 poteter
2 hvitløk
1 stor boks flådde tomater
1 boks tomatpuré
8 ss paprikapulver
2 stk chili
2 ts karve
Salt og pepper

Fileter seien og skjær bort alle bein. Skrap skinnet. Fisken deles i porsjoner og krydres med salt og pepper. Stek stykkene gyldne i varm panne, så skinnet blir sprøtt.

Grønnsakene skrelles og kuttes i terninger. Surres i olje med paprikapulver. Hell over tomatene og smak til med salt og pepper. Kan også brukes til andre typer fisk eller kylling.

NAKKEKOTELETT MED ROTGRØNNSAKER OG POTETPURÉ

Ca 90 stk
Ca 20 kg nakkekoteletter
4–5 kg gulrot
2–3 kg sellerirot
5–6 kg løk
1–2 kg persillerot
1–2 kg kålrot
20 fedd hvitløk
8 ss timian
2–3 bokser hakkede tomater
2 kg Creme fraiche eller rømme
Salt og pepper

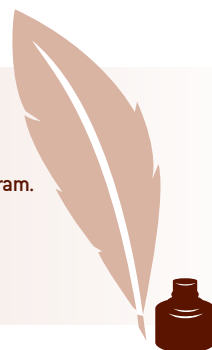
Salte og pepre kotelettene, brunes lett.

Rens grønnsakene og kutt dem i terninger. Fres grønnsakene og tilsett tomater, hakket hvitløk og timian. Ha i Creme fraiche eller rømme og kok opp. Hell grønnsakssausen over nakkekotelettene. Sett formen i ovnen ved 170 grader til de er møre.

Serveres rett fra formen, med potetpuré. Grønnsakssausen kan også serveres ved siden av.

PEDAGOGISKE INSPIRASJONSKILDER I FOLKEHØGSKOLEN

Vi har startet en artikkelserie om pedagogikk i Folkehøgskolen. Hvilke inspirasjonskilder kan vi skimte i folkehøgskolens pedagogikk utover Grundtvig. Først ute var Arild Mikkelsen med en artikkel hvor den jødiske filosofen Martin Buber trer fram. Senere vil Lena Sendstad skrive om kaospilotenes tankegods. Paolo Freire og hans frigjøringspedagogikk blir belyst av Tore Haltli, mens Rune Sodal vil presentere oss for den tysk/polske filosofen og pedagogen Otto Friedrich Bollnow, og Olav Klonteig skriver om Jerome Seymour Bruner.

KAOSPILOTENE – radikal pedagogikk

AV AV LENA SENDSTAD

Det er mange forskjeller mellom KaosPilotene (KP) og folkehøgskolen. Men når oppgaven, slik jeg har fått den her, er å beskrive Kaospilotskolen som inspirasjon, så er det likhetene med folkehøgskolen og styrkene ved KP jeg kommer til å fokusere mest på. Jeg har tillat meg å ikke tydeliggjøre hva som er likhetene, men dere vil nok kjenne igjen folkehøgskolen i mange av de styrkene jeg vil fremheve vedKaosPilot- utdanningen. For tiden går jeg og droider på innhold til kurs for nyansatte i folkehøgskolen. En del av det kurset kommer til å være casebasert, lavpraktisk og personlig lederskapsorientert. Men noe skal også være en helt straight, grunnleggende innføring i Folkehøgskole. Og når jeg tenker grunnleggende innføring i folkehøgskole tror jeg kunnskapsmessig at det er tre veier inn i det feltet: den ene veien handler om hvem som grunnla folkehøgskolemåten og tilnærmingen til danning og folkeopplysning. Det betyr selvfølgelig mye Grundtvig. Den andre veien som jeg synes er relevant, er å tegne et kart av tenkere og praktikere som på forskjellig vis har beskrevet tilsvarende syn på læring og utvikling som vårt skoleslag bygger på: Det kunne for eksempel være Freire, Csikszentmihalyi, Buber. Den tredje veien inn er å beskrive initiativer, skoleslag og prosjekter i vår

samtid som har sammenfall og som kan være inspirasjon og søster-prosjekter til det folkehøgskolen vil være i dag. Noen vil nevne Montessori. Jeg tror KaosPilot-utdannelsen i Århus er et eksempel på det siste.

Øyvind Krabberød har utfordret meg til å skrive om KaosPilotene som pedagogisk inspirasjonskilde for Folkehøgskolen. Det synes jeg var en vanskelig oppgave. Sikkert mest fordi jeg selv er KaosPilot, og fordi det da ikke er så lett å ha avstand og kaldt hode. KaosPilotene er den delen av utdannelsen min jeg er mest glad i. Og litt som et kjærlighetsforhold med sterke følelser, ikke en konfliktløs relasjon. Kaospilot har også blitt et allemannseie-ord, som jeg både hører brukt som adjektiv, verb og identitet. Det jeg referer til her er altså den treårige utdannelsen som ble startet i Århus i 1991, og som etter det har ferdig-utdannet 15 såkalte team med Kaospiloter.

Grasrot, gateteater og aktivisme

Kaospilotene ble altså gründet i Århus, Danmark. Det er en alternativ treårig utdanning, som på alle mulige vis har forsøkt å operere så uavhengig og autonomt som mulig. Det er mangeårig rektor ved KaosPilotene, Uffe Elbæk, som beskrives som grunnlegger av KP, slik den ble

«KaosPilotene er en sulten utdanning, en nysgjerrig utdanning, en utålmodig utdanning. Og det gjelder ikke bare studentene, men hele organisasjonen, og måten skolen blir ledet på»

født ut av flere sosiale, grasrotprosjekter for ungdom. Dette var ungdom som på forskjellige vis ikke passet inn i det tradisjonelle utdanningssystemet og progresjons-samfunnet. Disse grasrotprosjektene hadde form av gate-teater og alternative kunst og kulturprosjekter av alle slag. Ryktet forteller at en haug med aktivister i Århus på et tidspunkt spurte seg selv, hvis vi skulle ha gått på noen utdanning for å lære å lage den typen aktivitet som vi skaper, hvordan ville den utdannelsen så sett ut? Og så lagde de KaosPilotene.

Skolens DNA

I 2011 sier skolen at den er en utdanning for kreativt prosess-, prosjekt- og business-design (se faktaboks). Men det skal sies at disse ordene endrer seg hele tiden. Da jeg tok utdannelsen la den vekt på å være en ledelsesutdanning. Da den startet hadde den preg av kulturprosjektledelse. Og i de senere årene har kommunikasjonen om skolen fokusert mye på sosialt-entreprenørskap og nye medier.

Siden dette skifter så mye, vil jeg fokusere på de tingene ved KaosPilotene som ikke skifter. Det som fremstår som ganske stabilt, og unikt, nesten som en slags DNA-kode. Det som gjør at jeg ti år etter at jeg gikk på skolen kan treffe studenter der i dag, og så kjenner vi hverandre igjen, og kan smile megetsigende og inne-forstått.

KP er en liten skole. Det er tre kull som går der om gangen, og det er sjelden mer enn 30 i hver klasse. Staben består kanskje av 15 mennesker. Den innerste sirkelen er oversiktlig. Man kjenner hverandre og miljøet oppleves som nært.

Virkelige prosjekter for virkelige oppdragsgivere

Det finnes ingen læreplaner eller pensum som er eksternt definert på KP. Og skolen har ingen ansatte lærere. Hver klasse har en teamcoach, og denne har som ansvar å coache den enkelte student i sin personlige og faglige utvikling. Og å legge opp læringsløpet for hele teamet (les: klassen) og sørge for å tilknytte seg de lærerkreftene som til enhver tid er relevante for det klassen skal lære på et gitt tidspunkt, i et gitt prosjekt, for en bestemt prosjekteier. Utdannelsen er veldig handlingsorientert. Det betyr at all aktivitet under utdannelsen er organisert i prosjekter og prosjektene kommer fra faktiske organisasjoner som trenger hjelp.

La meg gi noen eksempler: da jeg gikk første året utviklet vi lekekonsepter for Tivoli Friheden (for å lære om kreativitet og konseptutvikling), fremtidens teknologiscenarier for Ericsson mobiltelefoner (for å lære om fremtidstenking, teknologitrender og business) og hvordan Århus by skulle holde høringer blant borgerne for

utvikling av havneområdene (for å lære om demokrati, dialog og nedenfra og opp-utvikling og deltagelse). På tredje semester hvor fokuset var prosessledelse, var jeg i Norge og coachet fem norske kvinnelige ledere, og på fjerde semester var vi en gruppe som jobbet med organisasjonsutvikling for et kultursenter i Durban, Sør Afrika. På femte semester var jeg i Toronto og gjorde prosjekter og utvikling av en designutdannelse for Bruce Mau Design, og avslutningsprosjektet mitt var utviklingen av et kurskonsept for hvordan vi skal velge utdannelse og arbeidsliv i en ny tid, når mange bærer på så mye tvil og alt endrer seg så hurtig.

En annen KaosPilot vil ha en ganske annen prosjektliste basert på sine interesser og læringsmål.

Den indre og den ytre pilot

Men gjennom prosjektenes forskjellighet renner en strøm av felles kompetanser. Da jeg tok utdannelsen besto kompetansemodellen i sosial kompetanse, handlingskompetanse, læringskompetanse og forandringskompetanse.

Det er et uttalt fokus på den personlige utviklingen og den sosiale og faglige utviklingen på KP. Å utvikle den indre pilot og den ytre pilot, blir behandlet som to sider av samme sak, og forutsetninger for hele mennesker.

På tvers av konglomeratet av prosjekter ble vi terpet, tynt og tent på hva som skulle til for at vi selv turte å gjøre noe vi ikke trodde vi kunne, hvilke dynamikker som er i spill når mennesker får til noe sammen. Hvilke dynamikker som er i spill når noe beveger seg fra å være en skjør idé til å bli et svært virkelig prosjekt med påvirkningskraft på mange mennesker. Hva som skal til når folk med helt forskjellig bakgrunn og ambisjon skal få til noe sammen. Og det å lære og ta inn ny informasjon kjapt og omsette det til noe brukbart i svært forskjellige kontekster.

En slik kompetansemodell, og denne måten å organisere læring rundt prosjektene mer enn fagene, ble også gjenspeilt i eksamener og det som blir belønnet formelt og uformelt. Jada, man tar eksamener på KP (selv om det var omstridt i min tid. Noen brukte tre år på å kjempe mot ytre bedømmelseskriterier og karakterer) Men kriteriene og måten er like særegen som utdannelsen ellers. Veldig ofte vil en eksamen bestå i å lage to rapporter: en rapport som beskriver prosjektet eller produktet eller aktiviteten du har fått i stand. Kanskje du lager en forestilling. En annen rapport beskriver prosessen du selv har gjennomgått på vei til resultatet. Det er disse to tingene som primært belønnes, det at du har fått til noe i praksis, og det at du er i stand til å reflektere nyansert og nådeløst over det i et slags helikopterperspektiv. Å ha tenkt ut et godt prosjekt, men ikke fått gjort noe med det, er grunn til å stryke. Det samme gjelder når du har god teoriforståelse, men manglet evnen til å omsette det til noe som er ditt eget og verdifullt for andre enn deg selv.

«Tre år på KaosPilotene er som ekstremsport i Learning by doing»

Å svømme på dypt vann

Tre år på KP er som ekstremsport i Learning by doing. Jeg husker følelsen av aldri helt å vite hva som skjedde. Aldri helt å forstå hvilke regler som gjaldt. Alle spørsmål ble besvart med: hva synes du selv? Og all klaging på noe som ikke virket ble møtt med: Hvis ikke du skal gjøre noe med det, hvem skal så?

Jeg husker timelange klassemøter om hvorvidt man skulle røyke i klasserommet. Konflikter på størrelse med hus, når teamet har jobbet i døgndrift i en uke for å få ferdig et prosjekt som kunden venter på.

Og endeløse diskusjoner om hvor grensene for individuell frihet, og ansvar for gruppen gikk. Eller hvem som skulle endre seg, de som «var dumme» eller «de som syntes de var dumme.» Eller ingen av delene, for kanskje var vi ikke egentlig noe team som angikk hverandre i det hele tatt.

Men jeg husker også en sterk fornemmelse av at dette var den første og eneste utdannelsen hvor jeg hadde opplevd at noen var mer enn overfladisk interessert i at jeg selv fant ut hvem jeg var og hva jeg ville. Og et fysisk og mentalt læringsrom hvor det var regelen, ikke unntaket.

Opptaksprøver

Det er stor søkning, og strenge opptaksprøver for å komme inn på KaosPilotene. Faktisk ble det nevnt som en av de vanskeligste tingene å forholde seg til, da utdannelsen engang på nittitallet ble evaluert av det norske Arbeidsforskningsinstituttet. De hadde nemlig en hypotese om at det skolen var best til var å tiltrekke de riktige kandidatene, for så å gi dem gode vekstvilkår. Og den hypotesen er det jo umulig å etterprøve. Det som er sikkert er at opptaksprøvene som både har en krevende skriftlig og kreativ-konseptuell del, som så følges opp av at 70 søkende kommer til Århus og jobber i team i en tre dagers workshop, mens de blir observert og evaluert, er en sterk kulturbygger og rituell del av utdannelsen. Det er andreårs studentene som terper de som søker, og dette er en av ingrediensene i den sterke identitets og kulturfølelsen som KP forvalter. Utdannelsen opererer slik i en underfundig dynamikk mellom på den ene siden å være grasrot, sosialt engasjert og streetwise, og på den andre siden å dyrke et slags (veldig lite skandinavisk) elitebegrep.

Jeg ser typisk to grupper som søker seg til KP. Den ene gruppen er folk som har tatt noen år på universitetet, men ikke kan se seg selv i academia, eller finner mening i den måten å være i verden på. Den andre er folk som har minst

mulig skolegang men som alltid har satt i gang prosjekter, startet forretninger og festivaler uten å ha noen formell kompetanse. I tillegg blir så utdannelsen mer og mer internasjonal. Og aldersspennet i et nytt kull ofte fra 21-31 år. Det er mye i samspillet med all denne forskjelligheten at læringen utspiller seg.

Hva er det neste og det nye?

KP er en sulten utdannelse, en nysgjerrig utdannelse, en utålmodig utdannelse. Og det gjelder ikke bare studentene, men hele organisasjonen, og måten skolen blir ledet på. Det første teamet var dansk. Det andre skandinavisk. Allerede i 1995 flyttet hele skolen for en periode til San Francisco. Og fra 1996-2000 var deler av utdannelsen fast i California. Etter dette skulle deler av utdannelsen være i California, og et annet semester i Sør-Afrika. Nå er det prosjektpartnere i både Latin-Amerika og Asia. Og på 2000 tallet ble utdannelsens offisielle språk endret til Engelsk.

KP har hatt en evne og en interesse i å bryte ideene om hva som er mulig som utdannelse. Et eksempel på dette har vært den store interessen for fjerde sektorinitiativer. Det vil i korthet si initiativer som tar med seg ansvarligheten for helhet sosialt fra stat, den økonomiske og ressursmessige bæredyktigheten fra det private, og aktivismen og fokus på motivasjon fra frivillig sektor. Og når man har fått snusen på et slik midt i mellom felt, på tvers av gamle skillelinjer og som opphever ideologiske overbevisninger, så satser utdannelsen gjennom å oppsøke andre organisasjoner og firma som holder på med nettopp det.

Oppmerksomhet og merkevarebygging

Allerede i 1992 fikk KP Unesco-pris for å være et spesielt bemerkelsesverdig utdanningsmessig initiativ som del av FN's kulturtiår. I 1996 ble skolens rektor intervjuet direkte på CNN. Og allerede da team to hadde sin avslutningsfest var daværende utenriksminister Thorvald Stoltenberg i Århus som gjestetaler. Kontrasten mellom den slitte bakgården i Århus, og den stadige strømmen av internasjonale gjesteforelesere var stor.

Nettverket er stort. KP har som visjon å være den beste utdannelsen for verden. Det er merkelig nok radikalt for mange. Det gjør at de som kjenner seg igjen i en slik måte å tenke og håpe på, ofte har et slags sjelefrende-forhold til prosjektet som det å kontinuerlig skape denne utdannelsen er, og skolen har et sterkt kontaktnett i store deler av verden.

Det mest interessante ved dette kjennetegnet mener jeg er den store interessen som finnes for en virkelig utfordrer til det bestående utdanningssystemet. Jeg tror riktig mange vet at mye utdannelse ikke er bæredyktig, uten at man vet hva alternativet er. De som grunnla KaosPilotene var dyktige til å plukke opp noen store endringstendenser i tiden tidlig, og oversette dem raskt til sosialt engasjert

ansvarlig aktivisme. Det har gitt overskrifter, interesse fra store aktører, og både motstand og beundring i den danske offentligheten.

Hva slags utdannelser trenger vi i fremtiden?

En av kritikkene mot skolen er at det er vanskelig å gjennomskue hva som er det faglige fundamentet i utdannelsen. Fordi skolen konsekvent insisterer på selv å definere hvem den er og hva man som kaospilot gjør, så er det vanskelig å forholde det til andre utdannelser, relatere kunnskapen til akademiske diskurser, eller beskrive i ord som gjelder i storsamfunnet hva greia er. Og mens noen kaller dette barnesykdommer i en ung organisasjon og snobberi, vil andre forsvare at det er reglene for spillet, hvis man forsøker å gjenoppfinne utdannelse, gjenoppfinne hva som er verdifullt, og ikke svare på morgendagens spørsmål med gårsdagens svar.

En av de mest provoserende, men også sjarmerende trekkene ved KaosPilotene er mengden med slagord og verdiutsagn som strømmer derifra. En av mine KP venner skrev på sin blogg, nettopp da hun var i Kairo under opptøyene «...og som vi pleier å si på KaosPilotene, hvis jeg ikke kan danse, er det ikke min revolusjon.» For meg er det musikk. Men kanskje det er fordi jeg er kaospilot.

KAOSPILOTENE

NAVN: KAOSPILOTERNE, The KAOSPILOTS, forkortet KP.
HVA: Et treårig utdanningsprogram innenfor fagdisiplinene «Creative Enterprising Design, Creative Project Design, Creative Process Design, Creative Leadership Design.
GRUNNLAGT: 1991
STED: Århus, Danmark. Men da skolen ble kastet ut av statsbudsjettet, begynte forskjellige forsøk, med forskjellige hell, med å starte KP skoler i forskjellige land. Moderskipet er dog uten tvil bakgården i Mejlgade 35 i Latinerkvartet i Århus.
SPRÅK: Engelsk
SKOLENS VERDIER: streetwise, risk-taking, balance, compassion, real world, playful.

I 2004 ble KP godkjent som tilsvarende en Bachelor utdannelse. Da var de også tilbake på statsbudsjettet. Det var et Tuborg fond som reddet skolen fra nedleggelse. Synnøve Finden har også vært sponsor. Basert på en studie fra 2005 går 30% av ferdigutdannede KaosPiloter ut og starter sin egen virksomhet. Høsten 2011 kommer team 18 til å begynne i Århus.

KILDE: WWW.KAOSPILOT.DK. KAOSPILOTENE FRA A-Å, UFFE ELBÆK.

Identitet og folkehøgskoler

I disse dager leser tusenvis av ungdommer seg igjennom skolebrosjyrer og nettsider for å finne ut hva de skal gjøre til neste år. Mange vil nok være like kloke etter å ha lest hva skolene forteller dem – for hva er det egentlig som skiller de ulike folkehøgskolene?

AV DORTE BIRCH

Hvem er du?

Hva ville du svart hvis du ble spurt om hva din skole står for? Hvordan skiller skolen seg ut fra andre skoler?

For de fleste skoler er det linjene som er i fokus. Dette er forståelig siden mange elever velger linjen først. Samtidig velger elevene også skolen. De foretar jo ikke loddtrekning om de skal reise nord eller sør i landet, om de skal velge stor eller liten skole eller om den skal være kristen eller frilynt. Dette er valg de foretar seg – sammen med alle de andre valgene som ligger implisitt i det å sende inn en søknad til en bestemt folkehøgskole.

Vi merker det på messene. Potensielle elever kommer til oss for å høre hvilken av de tre skolene de lurte på, som er best. Lurer på hva som skiller den ene fra den andre.

Mange valg

En 19-åring har mye å sette seg inn i når hun skal foreta sitt valg. I mange tilfeller vil hun velge en skole eller et studieforløp som hun har blitt anbefalt av venner eller familie. Men så er det alle dem som ikke har noen anbefalinger å støtte seg på. Hvordan skal de klare å velge mellom de mange mulighetene de har? For det er jo ikke bare de 78 folkehøgskolene de velger mellom. Like mange

universiteter og høyskoler og hundrevis av fagskoler gjør seg også vakre for 19-åringene.

Den stakkars 19-åringen står der med brosjyrer og nettsider med glade bilder av glade unge mennesker og skal forsøke å skjønne hva skolen kan tilby.

«Det er ingen forskjell på folkehøgskoler»

«Vi skal jo ikke konkurrere mot hverandre,» er innvendingen jeg får fra mange i folkehøgskolen – og da blir jeg litt rørt. Nei, skolene skal ikke mase seg fram på bekostning av hverandre. Vi skal ikke kaste om oss med tomme løfter og framheve oss selv ved å gjøre andre dårligere. Skolene kan likevel fortelle hvem de er og hva de står for. Hvis man kan fortelle at man har en fotballinje så kan man vel også fortelle hvor man ligger i landet? Eller hva slags tankegods man bygger skolen på.

Jeg hører også ofte at «folkehøgskolene er jo like uansett.» Det blir det samme som å si at alle biler er like. Og det er de jo. Alle biler har jo fire hjul, et ratt og kjører deg fra A til B. Og likevel går gjennomsnittet av alle som skal kjøpe seg ny bil, kun inn i to bilforretninger før de velger bil. De fleste vet hvilke bilmerker som passer for dem. Hvilke merker som er aktuelle å sjekke ut.

HVA ER FORSKJELLEN?

Merkevarebygging

Bilfabrikantene driver med merkevarebygging. Kjøper du Volvo så kjøper du trygghet og sikkerhet. Kjøper du BMW så kjøper du status. Merkevarebygging er å gi folk en følelse av at de kjøper mer enn varen.

Er det dette folkehøgskolene skal drive med da? Mitt svar er et klart og tydelig tja. Selvfølgelig er det flott dersom 19-åringer føler at de får noe mer med på kjøpet enn et folkehøgskoleår, men jeg mener det er enklere enn som så for oss.

Alle merkevarebyggere vil si at det tar tid å bygge opp en merkevare. Dette stemmer helt sikkert, men det tar ikke nødvendigvis mer tid å lage en hjemmeside som er tydelig enn å lage en som ikke er tydelig. Og det tar heller ikke allverdens tid for en skole å definere hva som er unikt ved den skolen. Og så å kommunisere dette.

Småfolk

Det trenger ikke være vanskelig. Da jeg fikk min førstefødte fantes det liten variasjon i babytmat på glass. Det var Nestlé, Nestlé og Nestlé. Nestlé hadde intet godt navn blant politisk bevisste småbarnsforeldre på grunn av skandaler med morsmelkserstatningsprodukter i fattige land. Lykken var derfor stor da dette produktet kom på banen:

Selv logoen på Småfolk forteller at det er norsk og trygt. Ingen kjente produktet da det kom, men bare ved å se på glasset, skjønte man at dette var norsk og man fikk også en følelse av at det var trygt. Hvorfor? Fordi Småfolk hadde tatt en beslutning om at det var det som var det sentrale for dem – og så var alt fra logo til etiketter preget av dette.

Alle disse har fire hjul og et ratt. Likevel mener folk det er forskjell på dem.

Et løfte

Markedsføring er å gi et løfte. Dette hørte vi fra Nina o`Gorman på informasjonsseminaret i fjor. Dette løftet gis i hvert eneste bilde, hjemmesideside og brosjyre.

Alle folkehøgskolene har flotte tilbud og skal man dømme etter hvor fornøyde elevene er med skolene, så skorter det ikke på å oppfylle løftene. Men tør man avgi dem?

Utfordringen fra mange skoler er at hvis man sier at «vi er slik og sånn» så sier man indirekte også at «vi er ikke slik og sånn» og det skremmer noen. Hva nå hvis man kjører tungt på at skolen ligger på toppen av et fjell eller at den har visse grunnleggende verdier – da skremmer man jo bort dem som ønsker å gå på skole i en dal eller som har de motsatte verdiene?

Og hva så? Skolen vil jo fortsatt ligge på toppen av fjellet og ha disse verdiene. Er det da ikke bedre å være tydelig på dette og få elever som ønsker fjell og verdier i stedet for å være utydelig på hvem man er og ikke nå noen?

Tydelig og klar

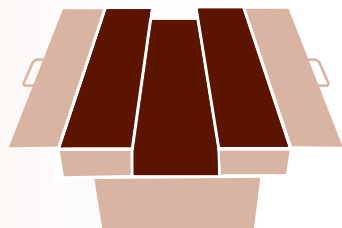
Den største utfordringen for skolen er å velge hva man ønsker å være tydelig på. Er det fjellet, er det verdiene eller er det noe helt tredje?

Dernest må man fortelle det på en tydelig og klar måte. Bilder og tekst må peke i samme retning. Er det fjellet man vil vise fram, så nytter det ikke at skylinen fra New York er hovedoppslaget selv om man har en fin skoletur dit.

Jeg vil oppfordre skolene til å bruke oppslaget i katalogen som test. På en eneste side skal skolen fortelle hvem den er til personer som aldri har hørt om den før. Det er fullt mulig og mange klarer det med bravur. Kanskje enda flere i neste års katalog?

SERIE OM PEDAGOGISKE METODER

Folkehøgskolen kaller vi ofte verdens frieste skoleslag. Men anvender vi vår pedagogiske frihet til å reflektere over våre metodevalg og utvikle vår pedagogikk videre mot våre dannelsmål i dagens og morgendagens samfunn? Under denne vignetten ønsker Folkehøgskolen i kommende numre å bringe konkrete eksempler på metodikker som enten er prøvd ut med hell eller som ser spennende ut og derfor kanskje burde prøves og utvikles videre i vårt skoleslag. Redaksjonen har derfor utfordret en rekke personer til kort å beskrive metoder de benytter seg av eller er fasinert av for på denne måten å være med på å stimulere den pedagogiske nysgjerrigheten og inspirere til refleksjon og utprøving – å bidra til å fylle flere verktøy i den pedagogiske verktøykassa.

HEKSER SPISER BARN

– SÅNNE SOM OSS

Spennende samarbeid mellom 1. klassinger og Design & Fashion: Førsteklassingen smiler lurt og setter seg. Hun skal være heks på karnevalet og har nettopp svart på spørsmål om hekser.

AV BENEDICTE HAMBRO

Utfordrende

De unge oppdragsgiverne har alle tegnet sitt ønskeantrekk. – Vi har brukt mye tid på å snakke om detaljer, forteller lærer Kari Thingelstad. – Det er kjempefint at vi får se tegningene før vi møter elevene, fortsetter Mari Christine M. Eriksen som er elev på Ringerike folkehøgskole. Når det første møtet finner sted, har Design & Fashion elevene laget skisser basert på førsteklassingenes tegninger. Samtalen går livlig mellom de unge oppdragsgiverne og folkehøskoleelevene. – Det er ikke alltid like lett å skjønne alle detaljene, ler Mari. – Men nå har vi snakket sammen og blitt enige om design og farger.

Mål og mening

– Jeg ønsker at elevene skal være deltagende i lokalmiljøet og måtte samarbeide med noen med et helt annet utgangspunkt, sier Britt Hege Berg-

mann lærer på Design & Fashion.

– Førsteklassingene er ideelle; de er engasjerte og har klare meninger, og karnevalsantrekk gir både dem og mine elever muligheten til å være kreative.

Kompromisser

– Vi bruker mye tid på å snakke om de forskjellige antrekkene, forteller Kari Thingelstad. – Elevene må sette seg inn i tankegangen og bevegelsene til den de blir i antrekket sitt. Nå vet vi f.eks at hekser spiser barn, og vi har fått se hvordan en dragedreper oppfører seg. Alle får sjansen til å vise seg frem og å stille spørsmål til hverandre. Det er god øvelse i konsentrasjon og innlevelse, smiler hun. Elevene på Design & Fashion på sin side må lære å ta mål, tilpasse mønstre og ta hensyn til oppdragsgiveren og forhandle seg frem til brukbare kompromisser der det er nødvendig.

Polonese

Første prøving er en suksess. Enkelte forandringer må gjøres, men de unge oppdragsgiverne har stjerner i øynene og viser seg stolt frem. Folkehøgskoleelevene skal være gjester på karnevalet, og etter prøvingen, lærer folkehøgskoleelevene å gå polonese sammen med førsteklassingene. Det må de kunne skal karnevalet bli en suksess.

Fest

Karnevalet er nøye planlagt. De unge elevene danser og viser seg frem på scenen til stor jubel for foreldre, besteforeldre, søsken og folkehøgskoleelever. Etter pausen der foreldre serverer kaker, saft og kaffe, er det felles polonese der elevene fra Design & Fashion må holde tungen rett i munnen for ikke å snuble i alle turene.

Mari Christine Eriksen inspirerer heksen.

Hele første klasse med lærer Kari Thingelstad.

Mye god læring

– Min lille heks begynte å gråte da vi skulle dra, sukker Mari. – Hun ville vi skulle fortsette å samarbeide. Men hun tørket tårene da jeg minnet henne på at vi skal sees på vårfesten til folkehøgskolen i mai, avslutter Mari. Da skal de unge oppdragsgiverne gå på catwalk'en i karnevalsantrekket sammen med folkehøgskoleelevene. – Det er flott at førsteklassingene er med på catwalk'en, forteller Kari Thingelstad. – Vi øver og snakker mye om å være gjester på vårfesten. Da er rollene byttet om. Det er mye læring i dette prosjektet, avslutter hun. Design & Fashionlærer Britt Hege Bergmann er like sikker på læringsutbytte for sine elever. – Det er viktig for våre elever å delta i lokalmiljøet og at elevene må konsentrere seg om noe utenfor den litt snevre design og fashionverdenen de til vanlig oppholder seg i.

1. KLASSINGENE PÅ EN LOKAL SKOLE TEGNER KARNEVALSANTREKK:

- lærer om detaljer,
- blir intervjuet av de andre elevene om
- rollen i karnevalsantrekket
- må sette seg inn i egen og andres roller
- lærer å opptre på en scene
- lærer å gå polonese
- lærer å være vertskap
- lærer å være gjest

DESIGN & FASHION ELEVENE PÅ RINGERIKE FOLKEHØGSKOLE SYR ANTREKKENE:

- må ta hensyn til oppdragsgivers ønsker
- lærer å ta mål og tilpasse mønster
- lærer å gå polonese
- må være gjester i et barnekarneval
- er bidragsyttere i lokalsamfunnet

Mari Christine Eriksen diskuterer detaljene til heksen sammen med den unge oppdragsgiveren.

Irritasjonens rus

Begeistringens rus har vel de fleste kjent. Undertegnede har en hang til å la seg begeistre og bli betatt meget lett, så den rusen forekommer hyppig her. En dag kjente jeg imidlertid noe helt annet. Det er mulig jeg har kjent det før, men akkurat da ble jeg bevisst det helt klart. Irritasjonens rus. At årsaken muligens var en smule PMS kombinert med noen netter med dårlig søvn, samt en periode med for mye jobbing, overser jeg fullstendig. Man trenger ikke alltid lete etter årsaker. Enkelte ganger bør man bare slappe litt av og nøye seg med å konstatere fakta og handle ut fra det, har jeg endelig fått meg til å innse.

Men altså: irritasjonens rus. I en tid der det å tenke positivt er en egenskap vi alle bør inneha og helst leve etter, bør man ikke trakte for mye etter irritasjon. Selvfølgelig. Barnelærdom! Det er da unektelig mer behagelig for en selv, og ikke minst andre, at det er begeistringens som bør få råde. Men tenk deg en mulighet for virkelig å dyrke det meste av det du kunne komme over av enerverende ting. Jeg tillot meg faktisk det den dagen. Og du verden så tilfredsstillende og deilig! Den minste antydning til irritasjonspirring fikk virkelig gode levekår og full blomstring.

Jeg formelig gasset meg i tanker om hva som kan irritere meg. Ting som jeg til vanlig så vidt rekker å registrere før det forsvinner. Jeg nevner i fleng: Hvorfor i all verden kan man ikke ha en knagg til jakke/veske på offentlige toalett? Skal man gjøre sitt med alle ytterklær på seg, samt vesker og poser i hendene? Eller legge det fra seg på et gulv som kan være til dels...? Og kan du tenke deg noe verre enn en oppvaskbørste som er så innfeit på håndtaket at den glipper ut av hånda fordi en eller annen IDIOT har skylt (ikke vasket) en stekepanne med baconfett?!

Hvorfor må jeg ende opp i den lengste, seige køen når jeg nesten alltid omhyggelig velger meg ut den korteste? Og hva med å bestille flybillett fra Norwegian over nettet fordi det er så billig, – og så må du betale *ekstra* for å betale med visakort mens ingen andre betalingsmåter er mulig?!

Og apropos fly, – hvorfor ender jeg alltid opp i midtsetet med en skrevende kar på hver side som tror at de har hevd på både armlener og beinplass? På mitt allerede smått tilmålte område?! Kanskje enda verre, om enn litt annerledes, er det å stå i dusjen og håret er akkurat optimalt innskummet med sjampo, så forsvinner vannet fordi en gravemaskin oppi gata tok vannledningen og hadde glemt å varsle om det på forhånd.

Eller du har vært på tur med bikkja til sønnen din, gått lenge og vel for å få den sliten og tømt. Så går den rett inn i hjørnet av stua og bæsjer.

Akk ja. Når du først tenker etter, kan du faktisk finne utrolig mye interessant å irritere deg over hvis du bare tillater deg det. Hvis du i tillegg gir deg selv lov til å nyte det, er det mulig du vil kjenne en antydning til irritasjonens rus, – og bli ganske begeistret over det.

Det er mulig jeg banner i kirka når jeg nå anbefaler å prøve dette. Vi jobber jo tross alt i folkehøgskolen, skoleslaget som tar mennesker på alvor, ser det beste i de fleste og er positive hele tida. Men prøv! Om bare én eneste gang. Du vil sannsynligvis ikke greie å holde på en hel dag, men det er likevel verdt det. Og etterpå blir begeistringens rus trolig enda bedre.

ERIKA ALNÆS

Dan Colen – Peanuts

Dan Colen (f.1979) tilhører den nye generasjonen New York-kunstnere, den såkalte Bowery School, og har gjort seg bemerket med sine personlige og referensielle malerier og skulpturer. Dette er første gang en soloutstilling med Colens kunst presenteres i Norge.

Dan Colen blir ofte beskrevet som en urban poet. Hans kunst er basert på personlige fortellinger som på samme tid inviterer betrakteren inn i et indre, personlig rom og ut i et gatemiljø fullt av heftige konfrontasjoner. I Colens malerier beveger vi oss fra introspektive selvportretter via uspesifiserte urbane steder preget av graffiti- og tyggegummirester, til utforskninger av naturlige substanser som gress og jord.

Colens kunst forholder seg på en interessant måte til kunsthistoriske forbilder som Jackson Pollock, Yves

Klein, Jeff Wall og Richard Prince. Samtidig finner vi islett av religiøs metafysikk og Disneys tegneserie-univers. I løpet av de siste ti årene har han utviklet en omfattende samling verk som tar utgangspunkt i hyperrealismen og som nekter å la seg diktere av vedtatte forventninger til forholdet mellom språk og innhold. Flere av verkene har formelle likhetstrekk med abstrakt ekspresjonisme, men rommer i tillegg ulike meningsbærende lag og en unik balanse mellom form og innhold: hyperrealisme møter graffiti og abstrakt ekspresjonisme.

Colens kunstneriske virke omfatter malerier, fotografier, skulpturer, installasjoner, readymades og film. Utstillingen 'Peanuts' inneholder verk fra de siste ti årene i tillegg til helt nye arbeider.

En kunstnerbok med tekster av Gunnar B. Kvaran, Blair Taylor, Matt Kenny, Ellen Langan og Francesco Stocchi utgis i forbindelse med utstillingen, samtidig med at Astrup Fearnley Museet publiserer en utvidet katalog online..

ØYVIND KRABBERØD

UTSTILLINGEN

- Utstillingen går: 20.01-24.04.11
- Kuratorer: Gunnar B. Kvaran, Hanne Beate Ueland og Grete Årbu.

Astrup Fearnley Museet for Moderne Kunst
Dronningens gate 4, Oslo, tlf: 22 93 60 60
info@fearnleys.no ffl www.afmuseet.no

BILDER

Me, Jesus and the Children, 2001-2003
Oil on vellum, 188 x 152,4 cm

Whatever, 2007-2010
Oil on canvas, 182,9 x 172,7 cm unframed

tikk, men også fordi det er en stor underskog av skuespillertalenter å oppdage på denne måten. Dessuten er jeg glad for å se at min egen, gamle folkehøgskole stiller med en teatergruppe, sier Bjarte Hjelmeland, som gikk på Fana Folkehøgskole midt på 1980-tallet.

Bergensavisen, 23.02.2011

HUNDRE NYE FRIVILLIGE OLJEVERNERE

WWF starter nytt Ren kyst!-kurs i Kabelvåg i dag. I løpet av tre dager skal 100 elever fra Lofoten folkehøgskole lære blant annet å rense oljesøl fra sand, sjø og vegetasjon. Kurset markerer 5-årsjubileet for WWFs frivillige oljevern.

Årets første oljevernkurs skjer samtidig med økt debatt og engasjement for og imot oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja – et av verdens aller vakreste og mest sårbare naturområder. 27. februar, utenfor Røst, planlegges stor demonstrasjon for fiskere som er mot oljeboring. Statoil planlegger en mulig oljeplattform utenfor Røst – et unikt naturområde med blant annet viktig fiske, fantastiske fuglefjell og 8.000 år gamle korallrev. www.wwf.no, 31.01.2011

SUND SESSIONS

Sund Sessions har de kalt musikkollektivet, de 16 unge musikerne som går på jazzlinja ved Sund Folkehøgskole, på Inderøy i Nord-Trøndelag. I kveld åpner de en to uker lang norgesturné, som de har booket og produsert på egen hånd. Musikerne spiller i forskjellige band og besetninger, men med ett fellestrekk: En nysgjerrig og eksperimentell tilnærming til musikken.

– Vi har alt fra en trio med metall-rock-jazz, til pop og fri improvisasjon, sier turnéleder og vokalist Emilie Vasseljen Storaas (19).

Etter turnéåpningen i kveld reiser gjengen videre til Ålesund, Bergen, Voss, Odda, Sandnes, Grimstad, Ski, Skien, Hamar og Oslo. 16 musikere og én fotograf fordeler seg på tre personbiler og en buss, lånt fra Midtnorsk jazzsenter.

Vasseljen Storaas stortrives med folkehøgskolelivet på Inderøy.

– Det er veldig kult, spesielt fordi vi har så mye tid til å spille sammen. Vi er en gjeng som interessert i det samme, og ønsker å jobbe hardt for å bli bedre. Det er motiverende, sier trondheimsjenta, som har bestemt seg for å søke seg videre til utøvende musikerutdanning neste høst.

Adresseavisen, 04.02.2011

I TOG FOR FREMTIDEN

Over 300 trosset minusgradene og gikk i fakkeltog for Darbus framtid. Fra politikerhold kom det mange lovnader for å beholde stasjonen. Darbu stasjon står på Jernbaneverkets dødsliste. Jernbaneverket vurderer å legge ned stasjonen sammen med 62 andre. Det liker ikke folkene i Darbu. Tirsdag kveld gikk over 300 store og små i fakkeltog for å markere dette.

– Toget er den enkleste måten å komme seg til og fra skolen på, sier Linn Jeanett Johnsen, Ida Cecilie Ødegaard Jenssen og Cecilie Hjemli Nyvoll. Elevene på Heimtun folkehøyskole står på perrongen med hver sin fakkell. Darbu stasjon er viktig for bygdas pendlere og for bygdas videre vekst. Heimtun bruker stasjonen fast. Forsvinner Heimtun forsvinner baren og butikken også, sier Jarle Gjøsæther. Han er leder i Darbu Grendeutvalg. Det er de som står bak markeringen. Drammens tidende, 16.02.2011.

No skal eg ta meg ein siste kjøretur hit og dit med Jani før eg tar kvelden og skal henge med mamma og dei imåra med middag og kos også er det båt til Bergen, tilbake til alle dei eg har savna i heile ferien! Er ikkje sunt å gå på folkehøgskule altså! Måtte det aldri ta slutt :)

SAKLIGETROLLET

FLYTTER OM 5 MND! WEEEEEE-HUUUUUU

Hallo! Jeg må bare fortelle dette, siden jeg er så forbanna lykkelig nå. Mer lykkelig enn jeg har vært på forbanna lenge. Om 5 mnd. Så flytter jeg!!! Folkehøyskole ftw. OMFG. Jeg er så glad... fuck, klarer aldri sove nå.

LIVELOLLOVE

Tiden på folkehøgskolen har flydd, men jeg har fått venner for livet! Anbefaler virkelig folkehøgskole hvis du ikke vet hva du vil gjøre til høsten eller trenger en pause fra skolebenken etter videregående! :)

EIRIN AMUNDSEN

JEG VIL IKKE GÅ PÅ FOLKEHØG-SKOLE, det er bare jævla tapere som gjør det. Sånne idioter som ikke kan kalles hobbyryttere en gang, sånne drittmennesker som er så dårlig på skolen at de må gå på en skole der de ikke har karakterer. Jeg skulle til Spania jeg... søkt på skole, lærling-plass og alt. Men så var det denne kjærligheten som stakk kjepper i hjulene. Lenge leve. Tar meg en tur før jeg får hjerteinfarkt.

ALEKSRANDOM

Går litt på veggene på skolen. Føler jeg gjør det samme hele tiden, og at vi har de samme diskusjonene og samtalene som vi har hatt 492 ganger før. Det er sant det de sier om livet på folkehøyskole; jeg har lært noe om meg selv. Jeg takler ikke å bo på internat med 60 andre, og være med de samme personene 24/7 i 10 måneder. Jeg er ikke skapt for sånt. Et halvt år: helt ok. Men så skjer det ting, hjemlengselen kommer smygende. Jeg er så utrolig var for hjemlengsel nå, hver minste lille ting får meg egentlig til å ha veldig lyst til bare å flytte hjem igjen. Hjem til mammas kjøttkaker med brun sos med pitte-små klumper i, hjem til Mathilde-bamsen min og gode madrassen min, hjem til mine gode gamle venner som har kjent meg så lenge at de vet hvordan hodet mitt funker, hjem til stallen og hestene, hjem for å stå opp halv seks for å gå til bussen til jobb....

MARTUSEN

FUCK FOLKEHØGSKOLE OG MENNESKER

Jeg får så jævlig høyt blodtrykk av mine bekjente at det er faen meg rart jeg ikke har fått slag før. Som for eksempel mamma i sted. «Du kan jo søke på folkehøgskule» «Nei.» «Jo, de har jo hestelinjer.» «Ser det ut som jeg skal humpe rundt på en jævla fjording i forbanna Nordfjordeid? Holder det ikke med en dritt-Islandshest i ni år!?» «Jammen de har jo andre ting også da... du liker jo sånn styling og klær.» «Jeg hater styling og klær. Hvis de har en folkehøgskole med sko og sprit som fag skal jeg heller søke...»

DE ANDRE GJØR JOBBEN

Da jeg var i Sør-Afrika i sommer, et land jeg opplevde som dypt rasistisk og delt, spurte vår svarte hushjelp om vi ikke hadde svarte folk i Norge. Hun lurte på dette, siden jeg nettopp hadde fortalt at vi ikke hadde tjenerskap i landet jeg kom fra. Først lo jeg litt, og tenkte at det hun sa mer enn noe viste hvor preget man blir av å leve under apartheid, men så tenkte jeg meg om. Hva skjer egentlig med Norge når vi får så farget befolkning? Begynner ikke hudfarge, nasjonalitet og klasse og følges ad på samme måte som i det moderne Sør-Afrika eller for den saks skyld USA? Hvem jobber på trikken i Oslo? Hvem sitter i kassa på Rimi? Hvem vaskergulv på jobben din? Eller er stuepiker på hotell? Mens polakker, baltere og russere gjør en stadig større del av håndtverks- og byggearbeidene i Norge, utgjør fargede innvandrere og barn av innvandrere en stadig større del av serviceproletariatet. Det er i stadig større grad «de andre» som gjør jobben for oss.

ASLAK SIRA MYHRE, AFTENPOSTEN

EN HELVETES FORFATTER

Forfatter og sosiolog Lars Ove Seljestad (50) kom inn i norsk litteratur med et helvetes trykk i debutboka «Blind» i 2005. I et intervju med Aftenposten sa han at hvis Ari Behn var den nye vinen, var han det nye brennvinet.

Boka eksploderte i norsk offentlighet, og Klassekampen ga den opphav til en langvarig og kraftfull debatt om fenomenet klassereise. Sist år skrev Seljestad i avisa om sin egen klassereise fra industriens Odda til «Oslo-fjordhumanismen» på Nansenskolen: «Det var herifrå eg kom, frå Odda, frå industrien, frå smelteverket, frå sinken, frå arbeidarklassen, frå kommandoord og høglydt latter, frå støy, banning, pokerspel i pausen, røyk, skit og drit, til handels-, skule-, administrasjons-, -og kulturbyen Lillehammer, til Nansenskolen, til Norsdk Humaniskttisk Akademi. Det var dit eg kom». Og søskenbarnet mitt Bjarte erklærte: «Det var Nansenskolen som øydela Lars Ove».

BB KLASSEKAMPEN

ITUNES

Apples latterlige betalingspolitikk er en skandale. De moraliserer og monopoliserer over indholdet, de tager åger-priser for at få adgang til iTunes. Lige om et øjeblik er Apple verdens største selskap (!), og det ligner, det er ved at udvikle sig til et monster. Men et pænt et.

IDA EBBENSGAARD I HØJSKOLEBLADET

KALENDER 2011

- IKV-kurs, Lofoten folkehøgskole, 6. – 9. juni
- «Vårkonferansen»/internasjonal voksenopplæringskonferanse i Malmö, 14. – 17. juni
- Kurs for nye lærere, Nansenskolen, 8. – 11. august
- 26. september. Kurs for nye tillitsvalgte, Sanner - Gran
- 27. - 29. september. Tillitsvalgtkonferanse, Sanner – Gran

Studie- og gruppereiser

KILROY group travel er spesialister i å arrangere studieturer med høyt faglig innhold, til meget bra priser. Her er et utvalg av våre reisemål:

Amsterdam fra.....	2.730,-	Budapest fra kr.....	2.300,-	Brussel fra kr.....	2.740,-
Athen fra kr.....	3.885,-	Dublin fra kr.....	2.645,-	Istanbul fra kr.....	3.130,-
Praha fra kr.....	1.610,-	London fra kr.....	2.180,-	Paris fra kr.....	2.535,-
Berlin fra kr.....	2.260,-	Lisboa fra kr.....	3.505,-		
Barcelona fra kr.....	3.025,-	Edinburgh fra kr.....	2.865,-		

NB! Prisene inkl. fly fra Oslo, 4-6 overnattinger på ungdomshotell/ herberge samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur. Prisene varierer ut fra reisedato og vi har tatt utgangspunkt i billigste periode.

Les mer på www.kilroygroups.no
Tlf.: 23 10 23 40
groups@kilroy.no

Garborg – på leit etter eit livssyn som held

AV OLAV KLONTEIG

Som tenåring hadde eg ein Garborg-raptus, kanskje fordi lærarens begeistring for Haugtussa var smittsam. Denne saga om Veslemøy er kåra som det beste norske diktverket gjennom tidene og har nok for mange vore innfallsporten til eit uvanleg rikt forfattarskap.

Garborg var den første store av dei nynorske diktarane, og ein treng ikkje vere målmann for å bli slått av den rike klangfargen i språket hans, nettopp i Haugtussa.

Garborg var rotfest jærbu, men også ein av dei mest euro-peiske i si tid. Han gjorde seg kjend med Tolstoj, Nietzsche, Brandes – og tilslutta seg georgismen (som ville legge skatt på jordeigedom, ikkje på arbeid). I Tyskland var han den mest lesne av dei nordiske diktarane.

«Med lykti i hand»

har essays av 15 Garborg-kjennarar, m. a. dikteren Tor Obrestad, filosofen Jon Hellesnes, teologen Eskil Skjeldal, katolikken Arnfinn Haram, poet og professor Eldrid Lunden og amanuensis Sveinung Time.

Her får vi grundige innføringar i korleis Garborg i heile sitt liv «baskar» med dei eksistensielle spørsmåla, om korfor vi går omkring på denne kloden. Vi møter oppgjeret med pietismen, kontakten med det okkulte og med antroposofien, møtet med den liberale teologien. I romanar, skodespel, dikt, dagbøker

(frå Knudaheio og Kolbotn) og brev kjem vi i nærkontakt med den intense sanningssøkaren.

Han har periodar der han kjenner seg motlaus og trøytt, men han har ei imponerende mental kraft. Slik blei han nok kjent som den store alvors-

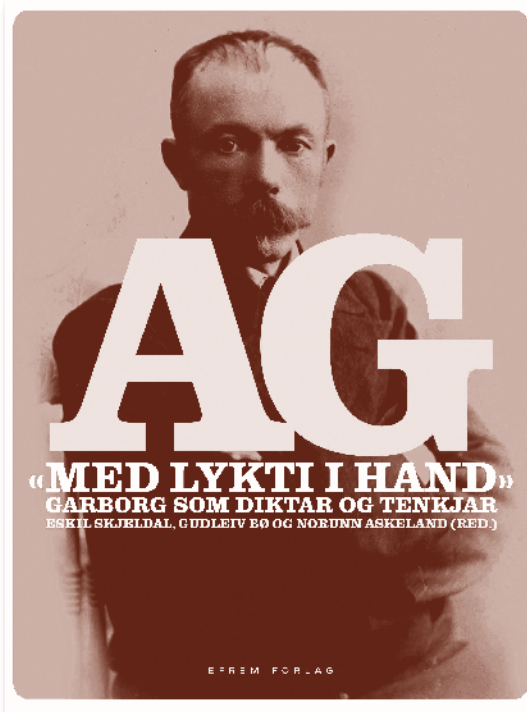
mannen. Men, særleg i brev og dagbøker, er han ofte sjolironisk og har ein god del humor. Ogekteskapet med Hulda var slett ikkje så grått som ryktet seier. Hans sentrale tema legg han i munnen på Veslemøy: «Heller vil eg med augo sjå enn dauv og blind gjennom verdi gå, og ikkje det sanne skilja.»

Godt komponert

Boka har ein god komposisjon. Etter fleire djupdykk i dei sentrale verka, særleg Fred og Læraren, avrundar Sveinung Time med omtale av det brevet Garborg skreiv til litteraturhistorikaren Gerhard Gran. Her fortel Garborg om sitt liv, om korleis to store tema, den religiøse og den nasjonale livstråden, til slutt sameinar seg til ein tråd.

I innleiinga kan vi lesa at Garborg var med til å forme det samfunnet som no formar oss. Ikkje samfunnet på overflata, men meir på djupet, der tenkinga utviklar seg. Og i vår individualistiske tid må vi legge til: Han leitar ikkje eit livssyn som berre gjeld han sjøl, men etter ei forståing av tilværet som er allment gyldig.

Mange vil vite at den pietistiske trua hos Garborgs far utvikla seg til ein psykose som enda med sjølmord. Ein kunne tru at sonen da ville få avsky for alt som hadde med religion å gjere. Det er den lettvinne vegen. Men «lettvin» er eit framandord for

FORLAG: EFREM FORLAG
UTGIVELSESDATO: 23.01.2011
ISBN: 978-82-92922-26-2
SPRÅK/MÅLFORM: BOKMÅL/
NYNORSK INNBINDING: INNBUNDET
SIDETALL: 352
PRIS: 359,-

SKJELDAL, BØ, ASKELAND (RED.):
AG – «MED LYKTI I HAND»
GARBORG SOM DIKTAR OG
TENKJAR, EFREM FORLAG 2011.

Kultur- forskjeller i praksis

– PERSPEKTIVER PÅ DET FLERKULTURELLE NORGE

Hva er er etnisitet og nasjonalisme? Hvordan kan myndigheter, skole og helsevesen kommunisere bedre med innvandrere?, spør Thomas Hylland Eriksen og Torunn Arntsen Sajjad

Hva betyr familien for innvandrere og hvordan oppfattes helse og sykdom? Hvor går grensen for toleranse overfor kulturelle minoriteter? Hvordan kan likeverd mellom innvandrere og nordmenn oppnås?

Dette er noen av spørsmålene som tas opp, og temaene spenner fra kultur, etnisitet, minoritetsspørsmål og tverrkulturell kommunikasjon til konkrete diskusjoner om innvandrernes forhold til skole, helsevesen og myndigheter.

Tilsynelatende greie begreper som kultur, etnisitet, nasjon, minoritet og identitet viser seg å være kompliserte når man skrapet litt i dem, og forfatternes budskap er at det er nødvendig å problematisere begrepene vi tenker med for å unngå fordommer og vanetenking.

Denne 5. utgaven er gjennomarbeidet på nytt og ajourført med hensyn til aktuelle temaer, eksempler, tallmateriale og litteratur.

PRIS: 415,-
276 SIDER
ISBN: 9788205412231

Garborg. For han blir det religiøse eit livsvarig studium. Han lærer seg gresk for å koma nærmare dei kjeldene som Bibelen bygger på. Meir og meir blir det klart for han at den historiske Jesus var ein annan enn den kyrkja har gjort han til. Arvesynd og helveteslære, ja, heile kyrkje-kristendomen, står i motsetning til Jesu forkynning. Det er ikkje slavisk tru på dogmer og det overjordiske, men det er gode gjerningar, neste-kjærleik, som er det sentrale hos Jesus. Da kyrkja fekk verdsleg makt, fall den sanne kristendomen ut.

Garborg slepper altså ikkje det religiøse, men han blir ikkje kristen. Faren gjekk under i angst for ikkje å vera rett-truande. Arne søkjer til den liberale teologien.

Når Jesus primært står fram som den store læraren i etikk, opnar det for eit radikalt samfunnssyn. Demokratisk politikk blir etikk og filosofi i praksis. Det er nestekjærleikens evangelium som kjem i fokus. Slik blir Garborg moderne. Han nærmar seg skapingsteologien, og vi kan dra liner til Løgstrup, Baumann, Levinas.

Slik tvinnar dei to livstrådane seg saman – religionskritikk og samfunnsanalyse går i eitt. Slik verka Garborg som «eit prisme som samlar tida sine tankar til ei kraftig lysstråle inn i vår tid.» Fordi den livsvegen som blir hans, er ein veg som han sjøl brøyter. Som han skriv: «Eit vakse menneske spør ikkje etter meininga med livet, det spør kva meining det kan skape i sitt eige liv.»

Som han skriv: «Eit vakse menneske spør ikkje etter meininga med livet, det spør kva meining det kan skape i sitt eige liv.»

Et nytt utdannings-paradigme?

Sir Ken Robinsons tanker om vårt utdanningssystem har også nådd mainstream media; i Skavlan nylig fikk han anledning til å presentere noen av sine hovedpoeng. Vi kan bare håpe at dette åpner for en generaldebatt om grunnutdanninga i Norge.

AV BJØRN OLAV NICOLAISEN

Folkehøgskolen har mottatt en utfordring fra statsråden om å arrangere sommerkurs for ungdommer som ikke fullfører videregående, eller ikke består eksamen. Tanken er at disse «frafalne» skal gjennom 3-ukers intensivkurs i realfag og norsk, for så å gå opp til ny eksamen. Det skal ikke mangle på penger, og man er (til en viss grad) villig til å se gjennom fingrene når det gjelder lov og forskrift for folkehøgskolen; der det altså heter at skoleslaget skal være uten eksamen og pensum.

Det er lett å bli blendet av denne muligheten til å «stille opp» i en nasjonal skoledugnad, og få sårt tiltrengt oppmerksomhet fra politikerne som stadig etterlyser folkehøgskolens plass i utdanningssystemet. Men la oss tenke oss litt om...

Kan folkehøgskolen – i stedet for å yte førstehjelp i dagens system – heller delta i prosessen med å skape et nytt utdanningsparadigme?

Alt er usikkert

Frafallet i dagens grunnopplæring (grunnskole og videregående skole) er høyt – men kanskje ikke så overraskende. Det som i grunnen overrasker, er at politikere og utdannings-teknokrater tenker tradisjonelt omkring problemet; det er IKKE systemet det er noe galt med, men de som skal gjennom kverna. Svaret på utfordringene blir følgelig å pøse på med mer av det samme; større press på 16-19-åringene, mer trykk på realfag og eksamen. Alt fokus er lagt på utdanning i tradisjonell forstand, fordi dette skal løse vår store utford-

ring på lengre sikt; å gjøre våre barn til økonomiske innsatsfaktorer i en post-industriell økonomi.

Problem 1: Selv om vi kan tolke noen utviklingstrekk (som f.eks. demografi), så vet vi lite om den økonomiske situasjonen i framtida – og dermed om hvilke utfordringer vi som samfunn vil stå overfor. Eksakt hva den post-industrielle økonomien skal bestå av, er foreløpig uklart. Det eneste som er sikkert, er at alt er usikkert...

Problem 2: Vi har et utdanningssystem som er designet for ei annen tid; det moderne prosjektet. Skolen er som en produksjonsbedrift, der det skal produseres et visst sortiment bestående av yrkes- eller studieforbredt ungdom. De som ikke fullfører, ses på som feilvare og blir sendt til resirkulering. Produksjonen foregår som på samleband; på helt bestemte plasser i produksjonen blir varen utstyrt med f.eks. norgesgeografi eller trigonometri, og forsøkt kvalitetssikret ved hjelp av eksamen. Dette designet er muligens ikke lenger tilpasset dagens situasjon. Kanskje vi må bygge et nytt post-industrielt utdanningssystem?

Problem 3: Er det egentlig så selv sagt at alle norske ungdommer skal gjennom 13 års grunnopplæring? Ville det ikke ha vært mer naturlig om mange av ungdommene valgte noe annet enn videregående skole etter 10. klasse? Men er det mulig?

Motivasjonsproblemer

Vi kan med en viss rett hevde at et viktig motiv for Reform '94 var å avskaffe arbeidsledigheten blant ung-

dom. Allerede her ligger altså en årsak til dagens problemer; mange ungdommer ble presset inn i skoleplasser de ikke ville ha. Når reformen i tillegg førte til mer plass for teorifag og mindre plass for praktiske og estetiske fag i skolen, forsterket dette motivasjonsproblemene, spesielt i den videregående skolen. Pedagogisk har man møtt disse motivasjonsproblemene med å lesse mer ansvar over på elevene, og kalle det «ansvar for egen læring». Elevene måtte selv ta ansvaret for manglende motivasjon, altså. En gigantisk pedagogisk ansvarsfraskrivelse, spør du meg.

Vi har nå oppdaget og erfart virkningene av de siste tiårs skole-reformer – og uavhengig av politisk ståsted, er vi enige om at ikke alt ser like bra ut. Gjennomstrømmingsproblematikk har i den siste tida hatt hovedfokuset. Men fortsatt ligger målet fast; flest mulig gjennom, på kortest mulig tid. Effektiv produksjon.

Men hva om vi la vekk hele dette perspektivet, og forsøkte en ny tilnærming?

Dette åpner også for mange spennende tanker. Hva bør grunnopplæringa bestå av? Hva er det vi bør utruste ungdom med, før vi slipper de løs på framtidens utfordringer? Framfor alt; hvilke styrker/evner er det barn og unge har i 2010, som vi ikke klarer å utnytte eller videreforedle i dagens skole?

Visjonene har druknet

Hva har folkehøgskolen å bidra med? Hvilke sider ved det moderne menneskets liv er det vi er gode til å utvikle?

Burde noe av dette være viktige deler av en ny basiskompetanse (grunnopplæring)? Hvilke pedagogiske redskap er det vi bruker, som skaper motivasjon og læring hos skoletrøtt ungdom?

Hvorfor er ikke karakterer et hensiktsmessig motivasjonsredskap? Fordi det er en falsk belønning! Den faktiske, ekte belønninga ved all utdanning skal være kunnskap og kompetanse, det du faktisk lærer. Situasjonen i skolen i dag er at den falske belønninga har blitt det eneste som er viktig for elevene; kunnskap/kompetanse er bare relevant dersom det utløser gode karakterer. Dermed er det slik at karaktersystemet faktisk motarbeider grunnutdanningas mål.

Det er fristende å peke på den generelle delen av Kvalitetsløftets læreplan; her beskrives hvilke egenskaper og talenter den norske skolen bør sikte mot å utvikle. Jeg tror de fleste skolefolk mener at dette er et flott dokument, med en fantastisk visjon om hva norsk skole skal være. Problemet er at disse visjonene har druknet i hverdagens pensum-, karakter-, og eksamensjag.

Hvor mange norske 20-åringer kan lese den generelle læreplanen, og etterpå si: «Dette er en god beskrivelse av meg, etter 13 års grunnopplæring?»

Det er lenge siden folkehøgskolen virkelig representerte et pedagogisk alternativ som ble lagt merke til i skoledebatten. Frafallsproblematikken gir oss en mulighet til å lansere nye tanker om hva grunnopplæringa skal være. Tar vi utfordringa?

Kan folkehøgskolen – i stedet for å yte førstehjelp i dagens system – heller delta i prosessen med å skape et nytt utdanningsparadigme?

Automatikk i folkehøgskulen

I folkehøgskulen skal dialog stå i høysetet, ein er flinke til å sjå fleire sider av både sak og menneskje, ein skal kunne utvikle heile seg. Det er eit pedagogisk progressivt skuleslag, som har andre og betre verdier enn det andre skuletypar tilbyr*.

TEKST OG FOTO AV KYRRE MATIAS GOKSØYR

Meir enn teori

Til overmål er heile skuleslaget grunna på ei sterk tru på at mennesket treng meir enn boklærdom, teori og den gleda kvar enkelt evnar å hente ut frå eksamensresultat og testing. Folkehøgskulen er, som resten av samfunnet, ikkje slik det var på salige Grundtvigs tid. No er det mykje ressurs- og teoristerk ungdom frå allmennfag som søker seg til skulane, medan elevane på yrkesfag ikkje ser ut til å vere mogleg å fange. Dette trass i at teorikrava på yrkesfaga vert hardare og hardare, til elevar og lærarar sin frustrasjon.

For visse verdier av x

Kva er meint med «heile mennesket?» Gjeld det berre for visse verdier av «heil» og «menneskje», eller har folkehøgskulen noko å tilby også for dei som har andre interesser enn kunst og sport?

Kjeppar i hjula

Det ekstra året elevane på yrkesfag har meir enn dei på allmennfag gjer at mange ikkje tenkjer på folkehøgskule i det heile, dei skal ut i arbeid og har ikkje tid til å skulle ta seg eit friår. Forståeleg. Og det er ikkje heilt sant at det ikkje er nokon i det heile.

Eg gjekk sjølv saman med ein som først hadde tatt fagbrev, så var i militæret, og som så valde folkehøgskule. Nemnte eg at folkehøgskulen tiltrekk seg dei mest ressurssterke, og at det kanskje ikkje var dei skuleslaget vart til for?

Frykt for det målbare

Men fleirtalet kjem altså frå dei studiespesialiserande faga, og ein prøvar ikkje ein gong å hente inn dei gruppene som skal vidare på tekniske høgskular og universitet, eller som har valt ei studieretning som er meint å føre rett inn i eit yrke etter vidaregåande. Til desse gir ein berre erkjenning av deira retning og ønskjer dei lykke på reisa. Dei vi vil ha er dei som vil det same som oss eller dei som ikkje veit kva dei vil i det heile. Kva i alle dager er ein så redde for? Er ein redde for at teknikk og maskiner skal kome i vegen for mellommenneskeleg varme? Kjem mangelen på interesse frå same stad som poeten si frykt for at stjernene skal skine mindre om ein forstår kva som får dei til å brenne? Folkehøgskulen skal vere eksamensfri, og skal ikkje gi formell kompetanse. Matematikk, fysikk og liknande er av dei lettaste å måle og gjere prøver av,

men det er då ingenkausalitet mellom at noko er lett å måle og at ein må måle det? I motsetnad til ein del av dei største fagområda innanfor skuleslaget er desse typene fag i mykje sterkare grad institusjonalisert. Men det skulle vel heller ikkje vere slik at ein ikkje kan utfordre monopol på denne typen lærdom?

Å bygge opp

Kvifor finst det ikkje eit kurs der elevane byggjer mekaniske ting, programmerer robotar, utviklar kunstig intelligens? Kvifor er det slik at datakurs er retta mot å skape kunst? Ikkje at det er noko feil med kunst, men det går an å skape andre ting også. Dei områda der mennesket er nærast å skape, i tydinga av ordet som nok ligg fleire enn meg nærast, er kjemi og fysikk. Partikkelakselleratoren ved CERN gjorde i alle fall skapingsmytene aktuelle igjen. Vi let elevar byggje båtar på gamlemåten, kvifor ikkje eit elektronisk styresystem til dei?

Konkrete metaforar

Tenk om ein fikk huka fleire av elektrikarane, cnc-operatørane, dei komande brubyggjarane**, jentene og gutane som kanskje heller reiser på NTNU eller NITH for å redde verda gjennom andre måtar å forstå verda på. Det er utan tvil nobelt å vere i stand til å sjå den andre, både med stor og liten a, men det kan vere noko nobelt i å sjå at vi eksisterer i same realistisk målbare og diskuterbare rom også.

Medstraumsrekruttering

Og det er ikkje ei god nok unnskyldning å seie at dei som interesserer seg for slikt ikkje er interesserte i det folkehøgskulen har å tilby, altså det som er den meir eller mindre definerte kjerna av skuleslaget. For å snu på det, så hadde eg kanskje ikkje som ung gitarist søkt meg til ein skule som berre kunne tilby astrofysikk, uansett kor mykje bra sosial trening skulane hadde lovt meg. (Det finst

gitaristar som interesserer seg for slikt også, men eg gjer denne tillempinga for å få fram eit poeng. Både musikarar og fysikarar har elles vorte hevda som grupper med behov for sosial trening, men det er ein annan diskusjon.)

Den som leitar skal finne

Eller at moglege lærarar ikkje søker seg til skulane. Hadde det vore ein marknad for tradisjonell mongolsk strupesang med innlagte vandringer i Genghis Khans fotspor hadde nok ein skule eller tre funne lærarar som var kompetente. Så kvifor ikkje nokon som har bygd si eiga heis eller katapult?

Mi interesse er meir interessant enn di interesse

Korleis kan vi stå på messer og seie til folk som spør at «Nei, det finst ingen fag som passar til deg om dei faga du er mest oppteken av er realfaga. Folkehøgskulane tilbyr for det meste interessefag.» Er ikkje ei interesse for desse sidene av verda ei interesse, eller er den berre ikkje bra nok?

* <http://www.nrk.no/nett-tv/klipp/710139/> Ved 21:53 i denne send-

inga viser jentene i ei fjerdeklasse fram korleis dei brukar lego for å lære. Legg særleg merke til korleis læraren påpeiker at både ho og elevane har fått endra omgrepsapparatet sitt gjennom denne leikande læringa.

**Konkrete, ikkje metaforiske bruer PS. Dette er faga eg fann ved å gjere opne søk på folkehøgskole.no etter «realfaglege» nøkkelord. Det finst altså nokre, og sikkert nokre fleire enn det eg har funne her, men dette hadde vore få om ein rekna det mot dei over 300 linjene som finst, og her har eg tatt med valfag:

Kjemi: Foto (Seljord folkehøgskole, Garving og skinnarbeid (Fosen folkehøgskole)

Teknologi: Fana – valfag Matematikk og teknologi

Fysikk: Fysikk eksperiment valfag (Fredly Folkehøgskole)

Bygge: Båtbygging (Fosen folkehøgskole), Kreativ data A (Lundheim folkehøgskole), Verkstedfag valfag (Idrettskolen Numedal Folkehøgskole) Verkstedsfagene gir deg mulighet til å dyrke dine kreative og kunstneriske evner.

DS.

Oppsiktsvekkende Unge Venstre-vedtak – vil kutte til støtten til folkehøgskolene

Landsstyret i Unge Venstre har vedteke ein uttale der dei går inn for å kutta i støtta til folkehøgskulane og fjerna ekstrapoenga ein får for eit år på folkehøgskule.

– Me ønskjer oss eit større element av eigenfinanisering og prioritera å bruka pengane på utdanningar som gjev formell kompetanse, seier Unge Venstre-leiar Sveinung Rotevatn.

«Ein reduksjon av dei økonomiske og dei øvrige incitamenta for å gå på folkehøgskulane vil frigjera omlag 642 millionar kroner i direkte tilskot til skulane og ytterlegare omlag 37 millionar kroner i stipendandel til folkehøgskuleelevar. Dette kunne til dømes finansiera om lag 1200 nye årsverk i skulesektoren», heiter det i uttalen.

– Enkelte folkehøgskular, som Nansenskulen og Tonheim, har særlege funksjonar, og der kan ein sikkert diskutera finansieringa, seier Rotevatn til Framtida.no.

Overraska

– Det er overraskande. Eg konstaterer heldigvis at dei er heilt i utakt med moderpartiet og ikkje minst ungdommane, seier leiar i Noregs kristeleg folkehøgskolelag, Tor Grønvik.

Venstre, Høgre og Kristeleg Folkeparti gjekk inn for å auka talet på folkehøgskular ved sist handsaming av statsbudsjettet.

– Talet på ungdommar som søker seg til folkehøgskulane er aukande. I løpet av dei seks siste åra har elevtalet gått opp med 20 prosent, seier Grønvik.

Allmenndanning

Tor Grønvik meiner veksten i talet på søkjarar kan skuldast den rådande kunnskapssynet, der kunnskapen skal målast, som i Pisa og andre undersøkingar.

– Allmenndanningssynet som folkehøgskulane står for er vekke i dette synet. Me har eit mykje breiare kunnskapssyn, understrekar han.

Sist haust fekk kunnskapsminister Kristin Halvorsen ein rapport om folkehøgsskulane. Personleg modning, utvikling av sjølvverd og meistringsforventing, sosial læring og førebuing til utdanning er det viktigaste utbyttet av eit år i folkehøgskolen, ifølgje denne rapporten.

FRA FREMTIDA.NO

Schei Grande svarer

På spørsmål fra Odd Arild Netland i Folkehøgskolerådet om hva Venstres mener om dette svarer deres leder Trine Schei Grande:

Dette var ikke kjent for meg før du viste det til meg.

Venstre deler ikke dette synet. Vi har jobbet med å styrke folkehøgskolene siden tidenes morgen. Og som du sikkert er kjent med har det vært en viktig sak for meg.

Jeg beklager at UV har vedtatt dette, men de er en egen organisasjon som tar egne standpunkter.

Men dette støttes ikke i Venstre.

BESTE HILSEN TRINE SKEI GRANDE

KLASSISK KUNNSKAP

Den klassiske kunnskapen forsvinner nå: Latin er nær borte fra norske skoler, og gresk har lidd en stille død. Hva som kaltes klassisk dannelse går samme vei, eller elver videre som mysterier for de innvidde. Universitetet i Oslo markerer sitt 200-års-jubileum med å la professorene i antikkens historie og klassisk arkeologi forsvinner ut. Avskjeden med den klassiske kunnskapen skjer – ironisk nok – samtidig som språket vi bruker gjennomsyres av latinske og greske ord, med flodbølgen av internasjonale begreper, av fagspråk og ikke minst via engelsk. Latin og gresk har trengt inn over alt, gjennom sine levninger, men de aller færreste lærer lenger om dem.

ULF ANDENÆS I AFTENPOSTEN

VÅR LAMMENDE VELSTAND

Ja, det er fantastisk at vi har verdens laveste ledighet, gode offentlige sykehus, gratis skole, snilt politi og verdens tryggeste trygdesystem. Men vi er ikke bar verdens rikeste land med verdens beste velferd. Vi er også verdens kjedeligste folk med politikere som ikke evner å engasjere oss. Vi forventer neste ingenting overraskende av politikerne våre. Og de svarer med å levere deretter. De er lykkelige over å styre oss som en veldrevet Rema-butikk.

OLE MATHISMOEN I AFTENPOSTEN

DEN FALMEDE DRØMMEN OM EUROPA

Det er Europas medvirkning i Irak som har fremkalt mest frustrasjon i de ikke-vestlige landene, og i Tyrkia oppriktig raseri. Verden så på at Europa villig lot seg lure av Bush til å gå med i den illegitime og grusomme krigen. Asias og Afrikas fattige, arbeidsledige og forsvarsløse individer som ser etter nye fremtidsmuligheter, kan ikke utestenges fra Europa for all tid. Høyere murer, tøffere visum-regler og et økende antall skip som patruljerer kysten, vil bare forskyve oppgjørets time.

ORHAN PAMUK, INNSIKT

Planlegger dere Gruppetur?

Vi hjelper med alle type gruppereiser som f.eks lærertur, firmatur, vennetur, kortur, jubileumstur osv.

For mer informasjon - ta kontakt med oss

Praha fra kr.	2.345,-
Riga fra kr.	2.690,-
Budapest fra kr.	2.525,-
Amsterdam fra kr.	3.675,-
London fra kr.	2.995,-
Tallinn fra kr.	2.475,-
Lisboa fra kr.	3.875,-
Barcelona fra kr.	3.990,-

NB! Prisene inkl. fly fra Oslo i midtuke, 4 overnattinger i dobbeltrom på 3* hotell i sentrum, frokost, samt alle skatter og avgifter. Prisene er gyldige for grupper på min. 10 personer som reiser samlet tur retur.

Telefon: 23 10 23 19
Kirkegata 32, 0153 Oslo
grupper@gruppetur.no
Gruppetur.no - et selskap i KILROY konsernet

Gruppetur.no

Aktuell utdanning

Det ble en svært brå start for nyklekte oljevernarbeidere ved Lofoten folkehøgskole. For ei uke siden gjennomførte de den standardiserte fagutdanninga for oljesanering på strender, og meldte seg som frivillige mannskaper i tilfelle oljeuhell langs kysten.

AV JOHN STENERSEN, LOFOTEN

«Ulykker kommer – vi vet bare ikke når», het det på kurset. Og så, bare dager etter at de hadde fått sin godkjenning, dumpet følgende melding ned i mailboksen til samtlige elver ved skolen:

«Containerskipet «Godafoss» har grunnstøtt ved Hvaler, og lekker olje midtskips på begge sider. Skipet inneholder totalt 800 tonn olje, og vi frykter en stor og omfattende oljevernaksjon. Dere vil få nærmere beskjed om og når dere vil bli anmodet om å komme, på e-post og sms. Inntil da ber jeg dere avvente, og du kan gjerne undersøke med arbeidsgiver om du har mulighet til å komme ned til Hvaler i tiden som kommer».

Meldinga kom fra World Wildlife Fund som er ansvarlig for kurset elevene deltok på, og som koordinerer innsatsen av frivillige mannskaper. Ved Lofoten folkehøgskole avventer elevene nå hva som skjer ved Hvaler, og er beredt til å trå til.

Elevene ved Lofoten folkehøgskole får stifte bekjentskap med tung, klissete olje, som må ryddes for hånd med enkle redskaper.

Michael Reinholdtsen ved NorLense beredskap instruerer elever ved Lofoten folkehøgskole om håndtering av oljelenser.

Ny bok om danning og læringsprosesser i folkehøgskolen

I april måned foreligger det en bok om danning og læringsprosesser i folkehøgskolen. Noregs Kristelige Folkehøgskolelag og Norsk Folkehøgskolelag i samarbeid med Cappelen Damm forlag står for utgivelsen av denne boka og den kan bestilles ved å sende en e-post til post@folkehogskole.no. Bestillingen må inneholde antall bøker, navn på skole/evt. person og adresse den skal sendes til.

Boka selges med 20% rabatt og koster da kr. 250.– pluss porto/frakt.

med livet som pensum
Sigurd Ohrem og Odd Haddal (red.)

Med livet som pensum
Danning og læringsprosesser i folkehøgskolen

nyheter

Som pensumløs og eksamensfri lærings- og dannelsesarena står folkehøgskolen i en særstilling i utdanningssystemet. Om lag 10 % av hvert ungdomskull søker seg i dag til skoleslaget. Veksten i tilstrømmingen til de 78 norske folkehøgskolene tyder på at denne unike pedagogiske og kulturelle arenaen har økende oppslutning i samfunnet.

Da folkehøgskolene oppstod på annen halvdel av 1800-tallet, bygde skolens praktiske pedagogikk på nye ideer om folk og språk, læring og menneskesyn, kombinert med kulturåpen kristendom og et sterkt innslag av nasjonalromantisk folkedanning. Disse ideene ble hentet fra den danske presten N.S.F. Grundtvig. I dag er skoleslaget en innarbeidet del av utdanningssamfunnet, med egen lov og et stort pedagogisk frirom. Folkehøgskolen har utviklet seg fra en motkultur til et utfyllende alternativ i utdanningssystemet. Med sine hundrevis av studieretninger og valgfag representerer den et fristende mangfold og ønsket modningsår for stadig flere.

Et av formålene med denne boka er å skape større bevissthet og refleksjon omkring folkehøgskolens egenart og rolle – både som pedagogisk arena og i samfunnet. Den henvender seg til lærere, praktisk personale, beslutningstakere og ledere i skolene. Men også lesere utenfor folkehøgskolen, som engasjerte skolefolk, veiledere og andre samfunnsaktører, bør finne stoff til både inspirasjon og ettertanke i denne artikkelsamlingen.

Forordet er ved Bård Vegar Solhjell.

Kontaktperson i Cappelen Damm Akademisk:
Annelin Birkeland tlf. 21 61 66 09/faks 21 61 72 83
e-postadresse: akademisk@cappeldamm.no
www.cda.no

NORSK FOLKEHØGSKOLELAG

Valgkomiteen har følgende innstilling til valget på årsmøte i Norsk folkehøgskolelag 2011.

Leder: Her har vi to kandidater:
Øyvind Brandt, Norsk senter for seniorutvikling
Brynjar Tollefsen, Lofoten folkehøgskole

Styremedlemmer og varamedlemmer til styret: Veldig mange har vært positive til å sitte i styret, eller være varamedl. til styret, og etter nøye vurdering har vi kommet fram til følgende innstilling:

Styremedl.	Erika Alnæs, Hardanger fhs. Gjenvalg
Styremedl.	Brit Soot, Follo fhs. Gjenvalg
Styremedl.	Tore Haltli, Sund fhs. Gjenvalg
Styremedl.	Marit Nordholmen, Skogn fhs. Ny (tidl. 1.vara)
1.varamedl.	Haldis Brubæk, Romerike fhs. Ny (tidl. 3.vara)
2.varamedl.	Kjetil Foss, Pasvik fhs. Gjenvalg
3.varamedl.	Elin Evenrud, Buskerud fhs. Ny

I tillegg har vi to kandidater som har sagt seg villig til å sitte i styret/varamedl. til styret:

Bjørn Olav Nicolaisen, Namdals fhs.
Terje Heggernes, Seljord fhs.

Valgkomite: Distrikt 1.
Torbjørn Nilsen, Lofoten fhs.
Tove Halland, Trondarnes fhs.
Øyvind Hansen, Soltun fhs.

Grong 4.mars 2011.
Turid Gartland, Leder i valgkomiteen.
Bjørnhild Grevskott
Anders Hals

500 MEDLEMMER I NORSKFOLKEHØGSKOLELAG
11. februar 2011 brøt vi endelig 500 grensen mht medlemstall. Styret ønsker å takke alle dem som har stått på for å rekruttere nye medlemmer. 2005 var medlemstallet 416 og økningen er på nesten 20%.

Nytt fra IF

GODE TALL

Det ser foreløpig ut som om det er fortsatt vekst i elevtallene. Tallene pr 1. mars viser en økning på 4 prosent i forhold til fjorårets marstall – som var rekordhøye. Bildet varierer naturligvis veldig fra skole til skole.

BILAG I AFTENPOSTEN, BERGENS TIDENDE OG ADRESSEAVISEN

Folkehøgskolene hadde 14. februar et bilag i Aftenposten, Bergens Tidende og Adresseavisen. De fleste folkehøgskoler annonserte i dette bilaget, enten med annonser for sine skoler eller i et annonsesamarbeid med naboskoler.

Det ble, i forbindelse med dette bilaget, laget en leserundersøkelse. Dette er hovedfunnene:

- Bilaget fanget oppmerksomheten til totalt 77 prosent av leserne, til sammenlikning er gjennomsnittlig oppmerksomhet for liknende bilag 71 prosent
- Over halvparten av de som leste bilaget bladde seg gjennom halvparten eller mer, og kvinner leste i større grad hele bilaget
- 3 av 4 synes bilaget fra folkehøgskolene virket troverdig og tiltalende
- Flere enn halvparten svarte at de fikk vite noe nytt da de leste bilaget, og nesten like mange svarte at emnet i bilaget var interessant for dem

Det er nå tredje året vi har bilag i en avis og andre året vi har de i alle de tre største avisene. Vi tror bilaget er med på å bygge vårt omdømme, spesielt i foreldregruppen som har stor betydning for de unges valg av skole.

INFORMASJONSSEMINAR

Programmet til årets informasjonsseminar begynner å bli klart. Seminaret holdes fra 23. til 24. mai på Eleverum folkehøgskole og inneholder dette (se faktaboks):

PROGRAM INFORMASJONSSEMINARET 2011

MANDAG 23. MAI

10.00 – 10.15	Åpning og presentasjon
10.15 – 10.45	Fellesskapsfølelse i folkehøgskolen
10.45 – 11.00	You-tube på Elverum ved Eivind Høimyr, Elverum Folkehøgskole
11.00 – 11.15	Pause
11.15 – 11.35	Sund og virale medier ved Tore Haltli, Sund Folkehøgskole
11.35 – 11.55	Bruk av Bamboozier ved svenske folkehøgskoler ved Ylva Welinder, det svenske folkehøgskolekontoret
12.00 – 13.30	Lunsj
13.30 – 15.00	Viral markedsføring ved Ingeborg Volan, Isobar
15.00 – 15.15	Pause
15.15 – 16.15	Skolen og identitet. Hvordan framstår skolene i katalogen? Representant fra SKIN design
16.15 – 17.00	Workshop – Elever ser på skolenes sider i katalogen
17.00 – 17.15	Pause
17.15 – 18.00	Slam Poetry ved Guro Sibeko, Sibekos Ordatorium

TIRSDAG 24. MAI

8.30 – 9.00	Morgensamling
9.00 – 10.30	Å bygge en skole for en spesiell gruppe ved Keith Dalmroth, Agnesbergs Folkhögskola i Göteborg. Denne skolen henvender seg spesielt til Rom-folket.
11.00 – 13.00	Google Analytics ved Kenneth Eriksen, Webgruppen
13.00 – 14.30	Lunsj
14.30 – 15.00	Gatekunstprosjektet ved Mona Sandberg, Skjeberg folkehøgskole
15.00 – 16.00	Lånekassen og nye rutiner for folkehøgskolene ved Anniken Westtorp, Statens lånekasse for utdanning
16.00 – 16.15	Avslutning.

Påmelding til marianne@folkehogskole.no

DORTE BIRCH

Konferanse

ICAE INTERNATIONAL COUNCIL FOR ADULT EDUCATION

I juni arrangeres A world worth living in i Sverige. Formålet er å samle folkeopplysnings- og utdanningsorganisasjoner fra hele verden for å hevde retten til utdanning for alle og vise til nødvendigheten av folkeopplysning for å gi mennesker muligheten til å skape en bedre verden. Konferansen kommer til å samle 800 til 900 deltagere. Fra Norge vil blant annet Terje R. Johansen, Internasjonal sekretær, Øyvin Sønnesyn og Morten Eikenes delta. Denne trioen jobber med et felles nordisk folkehøgskoleprosjekt finansiert av Nordplus iverksatt av Nordisk folkehøgskoleråd. To skoler og to lærere har sagt seg villige til å representere Norge.

Øyvin Sønnesyn på Sunnmøre folkehøgskole og Morten Eikenes på Ringerike folkehøgskole skal frem mot sommeren beskrive deres vei til en miljøfyrtårnsertifisering for deretter å dele erfaringer og tanker på verdenskonferansen i Malmö. Målet for prosjektet er en nordisk eksempelsamling med til sammen åtte beskrivelser av engasjement på ett av de fire temaene;

Kulturmøte: – hvordan kan vi motvirke etnosentrisme, rasisme og fremmedfiendtlighet for isteden å skape interkulturelle relasjoner som bygger på gjensidighet og respekt?

Medborgerskap: – hvordan kan vi motvirke følelsen av maktesløshet og bidra til engasjement og deltagelse på lokalt, nasjonalt og globalt nivå?

Bærekraftighet: – hvordan motvirke destruktive produksjons-, konsumerings- og kulturmønstre og bidra til løsninger på klima- og miljøkrisen?

Likeverd: – hvordan kan vi motvirke diskriminering og urettferdighet som bygger på kjønn, etnisitet, religion, seksualitet og funksjonshemminger og jobbe for alle menneskers verd?

De åtte nordiske folkehøgskoleeksemplene vil bli tilgjengelige høsten 2011 til inspirasjon og motivasjon for andre. Reportasje fra verdenskonferansen med artikler og lenker vil komme i første blad etter sommerferien.

TERJE R. JOHANSEN

For mer informasjon: <http://aworldworthlivingin.se>
Påmelding til: <http://aworldworthlivingin.se/registration>

IKV-kurs i Lofoten 6.–9. juni 2011

Velkommen til Lofoten

Vi starter med kveldsmat mandag 6. juni slik at det vil være mulig å komme med fly til Bodø og benytte hurtigbåt eller hurtigrute «over fjorden». Du kan selvfølgelig ta fly til Svolvær ca 10 km fra skolen Kursdager: tirsdag 7. og onsdag 8. juni. Avslutningsmiddagen er onsdag kveld. Torsdag er det mulig å delta på en busstur til Å med besøk innom vikingmuseet og tørrfiskmuseet, dette er en dagstur for de som ønsker å se litt mer av Lofoten. Ønsker noen å forlenge lofotoppholdet ytterligere lar det seg gjøre. Når det gjelder programmet er

ikke alt klart i skrivende stund, men vi håper at det skal være nyttig for alle og nevner noen stikkord: samarbeid, arbeidsmiljø/arbeidsglede, dannelse, matsatsing/kortreist mat, NAVI mini-workshop... Kveldsprogrammet kan i tillegg til lausprat og kaffe i peisestua være miniforedrag, musikk, lysbilder. Å love midnattsoltur er vel optimistisk, det vi kan love er at dersom sola skinner midnattstid så drar vi for å se på den. Velkommen til nyttige og trivelige dager i Lofoten.

Hilsen fra oss på Lofoten folkehøgskole v/Erlaug Benjaminsen

Kurs for nyansatte i folkehøgskolen

Til høsten blir det kurs for nye i frilynt folkehøgskole.

Tid: 8-11 august.

Sted: Nansenskolen, Lillehammer

Hva: Dette er et introduksjonskurs til norsk folkehøgskole. Det blir innføring i folkehøgskolepraksis, historie, teori- og landskap i dag. Vi kommer til å ha en del case-arbeid basert på hverdagen på folkehøgskoler. Noe øvelsespedagogikk og fokus på sosialpedagogisk arbeid. Blant bidragsyttere blir Inge Eidsvåg, Steinar Bryn og Dag Hareide, og mange andre. Nærmere program kommer senere. Dette er en unik anledning til å bli kjent med mangfoldet i dette unike skoleslaget vi alle er en del av, og som ingen må ta for gitt. Det blir rikelig anledning til å knytte nettverk med folk fra andre skoler og interessefelt.

Pris: Deltagerskolene skal selv betale opphold (ca. 2400kr) og reise. Mens PUF dekker kurset. Det er kvantumsrabatt for flere deltagere fra samme skole.

Målgruppe: For alle nyansatte ved en frilynt folkehøgskole i Norge (tre år, er ikke det passende?) eller også for øvrig for deg som føler deg ny... Påmelding innen 15. mai. Det kommer til å sendes ut en del materiale til forberedelse for deltagerne i forkant.

LENA SENDSTAD

Folkehøgskolen og de brennende hjarter

Visjonen og de brennende hjarter kan for eksempel komme til uttrykk på et rektormøte hvor rektorrollen blir satt i fokus. Tilbakemeldingene fra årets samling i Larvik var svært positive! Jo, det var selvsagt noe å rette på, men sjelden har vel så mange rektorer kommet på banen med egne meninger som under «Open space-avdeling» i Larvik. Flere rektorer har utfordret Rådet om å bringe metoden og rektordialogen videre. Konkret jobber vi nå med en nett-basert videreutvikling hvor de rektorene som ønsker det, blir med i et forsøksprosjekt hvor en spør, svarer og drøfter temaer innenfor rektors arbeidsområde.

Ytterligere områder å bruke metoden på vil være i undervisningen, blant skolens personale og på distrikts- og landsmøter. Se for øvrig Øyvind Brandts omtale av «Open space-metoden» i nr. 1 2011 av Folkehøgskolen.

Elevtilgangen er god! Samlet var det i 2010 7 624 tilskuddselever mot 7 313 året før. En økning på 311 på ett år er stor! Per 1. mars 2011 ser økningen ut til å fortsette. Tallene viser nå 2,3 prosent flere elever enn på samme tid i fjor. Mye bra blir gjort rundt om på skolene og fra informasjonskontorene for å få fram skoletilbudet. Men også her er det utfordringer. På Frilyntbloggen skriver Kyrre Matias Goksøyr om hvem folkehøgskolen er for og stiller følgende spørsmål: *Kva er meint med «heile mennesket?» Gjeld det berre for visse verdier av «heil» og «menneske», eller har folkehøgskulen noko å tilby også for dei som har andre interesser enn kunst og sport?*

Og jeg spør: kan folkehøgskolen også være et tydelig tilbud for de ungdommene som ikke fullfører videregående skole?

Da er vi inne på det tredje punktet – **Goodwill**. Spørsmålet vedrørende frafallselever er stilt fra både bevilgende og utøvende myndigheter.

Mange elever gir svært god tilbakemelding etter et år på folkehøgskole. Dette er dokumentert, nå sist i forskningsrapporten fra NTNU, men det er mulighet til å være enda tydeligere når det gjelder tilbud og innhold. Hvorfor er ikke eksempelvis matematikk og norsk lenger folkehøgskolefag? Stemmer det at skolene bare legger opp tilbud innenfor kunst og musikk?

Det hadde nok vært bra dersom en bare kunne vært «katedral», men «børsen» gjelder også for folkehøgskolene.

Tilskudd

Folkehøgskolerådet har regnet ut forventet tilskudd over statsbudsjettets for 2012 og oversendt beregningene til Kristin Halvorsen og til Stortinget

Beregningene er gjort på bakgrunn av tildelte midler i 2011 med justeringer på bakgrunn av elevtall og kostnads-utvikling.

Det elevavhengige tilskuddet til folkehøgskolene er et snitt av de tre foregående årene. Snittet av 2008, -09 og -10 er 243,4 elever høyere enn snittet som var grunnlaget for tilskuddet i 2011

Tilskuddstallet blir således 243,4 elever høyere i 2012 enn i 2011.

Folkehøgskolerådet peker også på at elevtilgangen så langt for skoleåret 2011/12 ser ut til å være høyere enn på samme tid i fjor.

Det er foretatt en **generell kostnadsjustering i forhold til 2011 med 3,3** %. Justeringen er foretatt på bakgrunn av en generell prisøkning i tillegg til økningen i lønnskostnader etter lønnsoppgjøret.

I vårt oppsett har vi også lagt **inn tilskudd til en ny folkehøgskole for et halvt år og med oppstart i august 2012 med kr. 3 964 000.**

Folkehøgskolerådet ber også om **750 000 kr til Internasjonal sekretær i Folkehøgskolerådet.**

Til sammen ber Folkehøgskolerådet om at budsjettet økes fra 664 581 000 kroner i 2011 til 712 324 000 kroner i 2012.

AV ODD ARILD NETLAND

Støtteannonser til Folkehøgskolen

AGDER FOLKEHØGSKOLE

4640 Søgne
Tlf.: 38 16 82 00 – Fax: 38 16 82 01
Rektor: Reidar Nielsen

ARBEIDERBEVEGELSENS FOLKEHØGSKOLE, RINGSAKER

2390 Moelv
Tlf.: 62 35 73 70 – Fax.: 62 35 73 99
Rektor: Ola Bergum

BUSKERUD FOLKEHØGSKOLE

3322 Darbu
Tlf.: 31 90 96 90 – Fax.: 32 75 04 80
Rektor: Morten Eriksen

BØMLØ FOLKEHØGSKOLE

5437 Finnås
Tlf.: 53 42 56 50 – Fax.: 53 42 56 51
Rektor: Magne Grøneng Flokenes

ELVERUM FOLKEHØGSKOLE

2408 Elverum
Tlf.: 62 43 52 00 – Fax.: 62 43 52 01
Rektor: Åsmund Mjelva

FANA FOLKEHØGSKOLE

5259 Hjellesstad-Bergen
Tlf.: 55 52 63 60 – Fax.: 55 52 63 61
Rektor: Dagfinn Eggen

FJORDANE FOLKEHØGSKOLE

Boks 130, 6771 Nordfjordeid
Tlf.: 57 88 98 80 – Fax.: 57 86 16 30
Rektor: Arne Hagen

FOLLO FOLKEHØGSKOLE

1540 Vestby
Tlf.: 64 98 30 50 – Fax.: 64 98 30 60
Rektor: Jan Martin Medhaug

FØSEN FOLKEHØGSKOLE

7100 Rissa
Tlf.: 73 85 85 85 – Fax.: 73 85 85 86
Rektor: Wiggo Sten Larsen

HALLINGDAL FOLKEHØGSKOLE

3550 Gol
Tlf.: 32 07 96 70 – Fax.: 32 07 96 71
Rektor: Terje Leren

HARDANGER FOLKEHØGSKOLE

5781 Lofthus
Tlf.: 53 67 14 00 – Fax.: 53 67 14 01
Rektor: Trond Instebo

IDRETTSSKOLEN – NUMEDAL FOLKEHØGSKOLE

3626 Rollag
Tlf.: 31 02 38 00 – Fax.: 31 02 38 19
Rektor: Solvi Pettersen

JÆREN FOLKEHØGSKULE

4352 Kleppe
Tlf.: 51 78 51 00 – Fax.: 51 78 85 01
Rektor: Dag Folkvord

KARMØY FOLKEHØGSKULE

4291 Kopervik
Tlf.: 52 84 61 60 – Fax.: 52 84 61 61
Rektor: Kjell Arne Medhaug

LOFOTEN FOLKEHØGSKULE

8310 Kabelvåg
Tlf.: 76 06 98 80 – Fax.:76 06 98 81
Rektor: Brynjar Tollefsen

MANGER FOLKEHØGSKULE

5936 Manger
Tlf.: 56 34 80 70 – Fax.: 56 34 80 71
Rektor: Geir Rydland

MØRE FOLKEHØGSKULE

6151 Ørsta
Tlf.: 70 04 19 99 – Fax.: 70 04 19 98
Rektor: Odd Arve Steinvåg

NAMDALS FOLKEHØGSKOLE

7870 Grong
Tlf.: 74 33 20 00 – Fax.: 74 33 18 99
Rektor: Bjørn Olav Nicolaisen

NANSENSKOLEN

2609 Lillehammer
Tlf.: 61 26 54 00 – Fax.: 61 26 54 40
Rektor: Dag Hareide

NORDISKA FOLKHØGSKOLAN

Box 683-SE-442 31 Kungälv, Sverige
Tlf.: 00 46 303 20 62 00 vx
Fax.: 00 46 303 648 31
Rektor: Beate Fasting

NORDMØRE FOLKEHØGSKULE

6650 Surnadal
Tlf.: 71 65 89 00 – Fax.: 71 65 89 19
Rektor: Kristian Lund Silseth

NORD-NORSK PENSJONISTSKOLE

8920 Sømma
Tlf.: 75 02 92 80 – Fax.: 75 02 90 36
Rektor: Einar Jakobsen

NORSK SENTER FOR SENIORUTVIKLING

NORSK PENSJONISTSKOLE
3159 Melsomvik
Tlf.: 33 33 55 00 – Fax.: 33 33 55 55
Rektor: Øyvind Brandt

PASVIK FOLKEHØGSKOLE

9925 Svanvik
Tlf.: 78 99 50 92 – Fax.: 78 99 51 25
Rektor: Ketil Foss

PEDER MORSET FOLKEHØGSKOLE

7584 Selbustrand
Tlf.: 73 81 20 00 – Fax.: 73 81 20 70
Rektor: Einar Hermansen

RINGEBU FOLKEHØGSKULE

2630 Ringebu
Tlf.: 61 28 43 60 – Fax.: 61 28 43 61
Rektor: Harald Midtsund

RINGERIKE FOLKEHØGSKULE

3510 Hønefoss
Tlf.: 32 17 99 00 – Fax.: 32 17 99 09
Rektor: Einar Westheim

ROMERIKE FOLKEHØGSKOLE

2050 Jessheim
Tlf.: 63 97 09 10 – Fax.: 63 97 34 10
Rektor: Gry Husum

SELJORD FOLKEHØGSKULE

3840 Seljord
Tlf.: 35 05 80 40 – Fax.: 35 05 80 41
Rektor: Terje Heggernes

SETESDAL FOLKEHØGSKULE

4747 Valle
Tlf: 924 23 106
Rektor: Ole Birger Lien

SKIRINGSSAL FOLKEHØYSKOLE

3232 Sandefjord
Tlf.: 33 42 17 90 – Fax.: 33 45 96 70
Rektor: Hallvard Smørgrav

SKJEBERG FOLKEHØYSKOLE

1747 Skjeberg
Tlf.: 69 16 81 04 – Fax.: 69 16 87 82
Rektor: Charlotte Sørensen

SKOGN FOLKEHØGSKOLE

7620 Skogn
Tlf.: 74 08 57 20 – Fax.: 74 09 60 95
Rektor: Jan Kjetil Haugen

SOGDAL FOLKEHØGSKULE

Pb 174, 6851 Sogndal
Tlf.: 57 62 75 75 – Fax.: 57 62 75 70
Rektor: Mai-Evy Bakken

SOLBAKKEN FOLKEHØGSKOLE

2100 Skarnes
Tlf.: 62 96 70 70 – Fax.: 62 96 70 89
Rektor: Rune Sødal

SOLTUN FOLKEHØGSKOLE

9440 Evenskjer
Tlf.: 77 08 99 30 – Fax.: 77 08 99 40
Rektor: Gunnar Arne Eriksson

SUND FOLKEHØGSKOLE

7670 Inderøy
Tlf.: 74 12 49 00 – Fax.: 74 12 49 10
Rektor: Tore Haltli

SUNNHORDLAND FOLKEHØGSKULE

5455 Halsnøy Kloster
Tlf.: 53 47 01 10 – Fax.: 53 47 01 11
Rektor: Mona Økland

TONEHEIM FOLKEHØGSKOLE

2322 Ridabu
Tlf.: 62 54 05 00 – Fax.: 62 54 05 55
Rektor: Jon Krogenes

TOTEN FOLKEHØGSKOLE

2850 Lena
Tlf.: 61 14 27 00 – Fax.: 61 14 27 15
Rektor: Arne Opedal

TRONDARNES FRILYNTTE FOLKEHØGSKOLE

9404 Harstad
Tlf.: 77 04 00 77 – Fax.: 77 04 00 78
Rektor: Chris Buunk

TRØNDERTUN FOLKEHØGSKULE

7227 Gimse
Tlf.: 72 85 39 50 – Fax.:72 85 39 51
Rektor: Ronald Nygård

VEFSN FOLKEHØGSKOLE

8665 Mosjøen
Tlf.: 75 17 24 11 – Fax.: 75 17 24 46
Rektor: Leif Klæboe

VESTOPPLAND FOLKEHØGSKULE

2760 Brandbu
Tlf.: 61 33 96 00 – Fax.: 61 33 96 01
Rektor: Ulf Ergo

VOSS FOLKEHØGSKULE

5700 Voss
Tlf.: 56 52 90 40 – Fax.: 56 52 90 41
Rektor: Lasse Sandberg

ÅL FOLKEHØYSKOLE OG KURSSENTER FOR DØVE

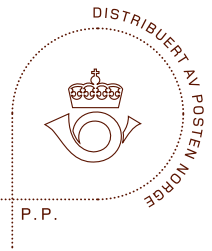
3570 Ål
Tlf.: 32 08 26 00 – TekstTlf.: 32 08 26 01
Fax.: 32 08 26 02
Rektor: Berglind Stefansdottir

ÅSANE FOLKEHØGSKOLE

5109 Hylkje
Tlf.: 55 39 51 90 – Fax.: 55 39 51 99
Rektor: Bjørn Berentsen

B

NORGE

B-BLAD

RETURADRESSE:
NORSK FOLKEHØGSKOLELAG
PB 420 SENTRUM
0103 OSLO

Refleksjonar rundt eit folkehøgskuleår

Langt ute i havgapet ligg ei lita øy
Vulkansk – med ei kjerne av gloheit stein
Hit kjem kvart år – frø med vinden
– får feste i det karrige jordsmonnet

Langsamt strekkjer dei sine tynne rottrevlar
– djupare og djupare – ned mot varmen og øyas indre
På leiting etter kjelder til næring og vekst

Opp mot lyset reiser dei sakte kvar sin stengel
med blad og knopp
Det sprengjer i knoppene og når tida er inne
brest dei – ein etter ein
og openberr den eine vakre blomen – etter den andre

Med eit er øya ei duvande eng – full av blomar
– kledd i dei vakraste fargane i verda
– vevd saman til det flottaste teppe

Om enn tida kunne står stille – eit lite sekund – ein time
– eit døgn.

Men nettopp då – når dei står der i si mest praktfulle skrud.
kjem uvêret
Ein kraftig vind kjem over øya og riv dei små plantene
opp med rota,
virvlar dei opp – tek dei med ut på ei lang reise

Attende står gapande hol og glovarm lava tyt opp
og glir sakte mot havet

Ei stor sky av damp stig opp der den varme straumen
av smelta stein
møter havet – stig opp mot fjella – kondenserast
– vert til regn

Lik tårer vert regnet samla i små bekker som kjærteiknar
dei opne sår etter planten
– får lavastraumen til å – stanse – størkne.

No ligg øya som eit ope arrvev – og lengtar etter ein ny vår.

LARS SIGVE MELING